

Könstraditioner och det ”nya” friluftslivet

Författare: Anna-Lena Haraldson

Friluftsliv i förändring
WWW.FRILUFTSFORSKNING.SE

Forskningsprogrammet Friluftsliv i förändring
Rapport nr 22
ISBN: 978-91-87103-52-0
December 2012

Forskningsprogrammet Friluftsliv i förändring
Rapport nr 22
ISBN: 978-91-87103-52-0
Författare: Anna-Lena Haraldsson

Sammanfattning

I denna rapport beskrivs och analyseras friluftaktiviteter med fokus på skillnader mellan män och kvinnor. Studien visar att fler kvinnor än män är aktivare när det gäller de aktiviteter som flest människor utövar, exempelvis att ta nöjes- och motionspromenader och att arbeta i trädgården, medan fler män än kvinnor är aktiva när det gäller aktiviteter som kräver en specifik fysisk miljö, något större fysisk ansträngning och någon form av utrustning. Undersökningen visar också att män respektive kvinnor är något aktivare i aktiviteter som traditionellt förknippas med ett av könen exempelvis fiske och jakt respektive ridning och solbada. Det är vidare en större diskrepans mellan vad män gör och vad de tycker är viktigast än det är för kvinnor.

Fler män än kvinnor hade utfört fler av de uppräknade aktiviteterna men samtidigt angav kvinnor flera aktiviteter som inte fanns med i vår enkät. I studien har fokus framförallt varit på individuella handlingar med stor frihet som i hög grad kan förknippas med aktiviteter som män utför, medan ett perspektiv på friluftslivsaktiviteter som sociala handlingar i vardagen har saknats. Det verkar vara en överrepresentation av kvinnor när det gäller aktiviteter som innehåller en social dimension, det vill säga aktiviteter som utförs tillsammans med andra exempelvis barn. De flesta angav också att de ägnar sig åt olika aktiviteter för att de vill utöva en fysisk aktivitet, koppla och/eller umgås och att tiden är det största hindret.

Innebörderna av enskilda motiv och hinder kan vi inte läsa ut av studien, både motiv och hinder kan förstås på olika sätt utifrån olika kontexter. Här behövs fördjupade studier, inte minst för att både planering och organisering av friluftslivsaktiviteter påverkas av vad man betraktar som friluftaktiviteter och av vår kunskap om de skillnader mellan mäns och kvinnors livssammanhang som påverkar kvinnors och mäns val och villkor för att utöva friluftsliv.

Innehåll

Inledning.....	7
Aktivitetsmönstren är traditionella.....	8
<i>Kvinnor är aktivare än män.....</i>	8
<i>Det som är vanligt är inte alltid viktigt.....</i>	10
<i>Natur- och utrustningskrävande aktiviteter utförs av fler män.....</i>	12
<i>Femton av sexton mycket ovanliga aktiviteter utförs av fler män.....</i>	14
<i>Aktivitetsmönstren är lika och olika.....</i>	15
Hur kan mönstren förklaras.....	18
<i>Socialisation och social inlärning.....</i>	18
<i>Motiv för att delta i friluftaktiviteter.....</i>	20
<i>Hinder för att ägna sig åt friluftaktiviteter.....</i>	22
Vad är egentligen friluftsliv och vem utövar det?.....	28
<i>Utövar kvinnor färre friluftaktiviteter än män?.....</i>	28
<i>Planering och organisering av friluftsliv – för vem och varför.....</i>	32
Referenslista.....	34

Inledning

I den här rapporten är könsskillnader och friluftslivsaktiviteter i fokus¹. Friluftsliv har sitt ursprung i den framväxande nationalismen, industrialiseringen och urbaniseringen som skedde under 1800-talet. Idémässigt finns kopplingar till romantiken och uppfattningar om att människor som vistas i naturen får både kroppslig och själslig kraft (Eskilsson 2000). Nyttan av friluftsliv anammades i början av 1900-talet av både stat och föreningsliv. Flera föreningar startades med syftet att främja människors hälsa genom att öka natur- och utevistelser och friluftsliv blev en viktig del i statens projekt att öka folkhälsan. Att vara sund och naturlig genom utevistelser blev ett budskap med normativ kraft. Detta budskap finns även i dag. Medborgarna bör vårda sin hälsa och vistelser i naturen kan vara en viktig del av detta. Friluftsliv och uteaktiviteter har alltså varit viktiga politiska frågor vilket inte minst märks genom att naturvårdspolitiken också innehåller folkhälsopolitiska inslag. Ursprungligen fanns också uppfattningar om att friluftslivet skulle vara en motvikt till den tävlingsinriktade idrottsrörelsen och till modernitetens effektivitetsmentalitet. Friluftslivsaktiviteter, speciellt de karakteristiska friluftslivsaktiviteterna fjällvandring, fiske och jakt har också traditionellt utövats av och förknippats med män. Det är också män som märks i den offentliga diskussionen om friluftsliv (jfr Pedersen 1999).

Nu finns tendenser att andra kategorier utövar friluftsliv, kanske beroende av den ökade kroppsfixeringen och/eller det ökade hälsointresset. Dessutom utvecklas nya aktiviteter och de ursprungliga friluftslivsaktiviteterna anpassas ofta mot turism och familjeliv. Allt fler utomhusaktiviteter innefattar olika motorfordon som snöskoter och många aktiviteter kräver avancerad utrustning. Enkätundersökningen Friluftsliv 2007 ligger i linje med denna utveckling och har som ett syfte att anpassa definitionen av friluftsliv till nutid. Friluftsliv behöver inte längre bara vara fjäll- eller fisketurer utan kanske också picknick i natur eller naturliknande miljöer, solbadande och skateboard. Undersökningen har således en bred ansats som inte bara innefattar aktivitet och orörd natur utan definieras av ett stort antal utomhusaktiviteter. Definitionen ligger därför nära motion och sportaktiviteter även om forskarna till delar fortfarande vill utdefiniera tävlingsaktiviteter, och i vissa fall aktiviteter som kräver prestation. Det enda som helt utesluts från friluftslivets domän är det som görs

¹ Parallellt med arbetet med denna rapport som fokuserar kön har Sven-Erik Karlsson och Gabriel Bladh inom vår forskargrupp genomfört analyser gällande friluftslivets sociala mönster när det främst gäller skillnader mellan generationer, klasser, etnicitet och skillnader mellan olika svenska regioner. Dessa publiceras som egna rapporter (Karlsson 2012, Bladh 2012) (Se vidare bilaga 1-3 samt Fredman et.al. 2008a-d).

inomhus. Forskarnas definitioner behöver inte nödvändigtvis få någon betydelse i människors vardagsliv men att få ”sin” aktivitet inkluderad i vad som är friluftsliv kan ge politisk legitimitet och rätt till offentligt stöd (Pedersen 1999:42). Uppfattningar och kunskaper om friluftsliv och kön kan också få betydelse för prioritering, planering och organisering av olika friluftaktiviteter i kommuner och föreningar etcetera.

Aktivitetsmönstren är traditionella

I undersökningen Friluftsliv 2007 fick personerna² besvara om och hur ofta de utfört någon av 43 uppräknade aktiviteter. Aktivitetsmönstren avviker inte i någon hög grad från tidigare undersökningar av fritidsaktiviteter och resultatet redovisas framförallt utifrån andelen som utfört aktiviteterna. Jag har konstruerat fem kategorier som jag helt enkelt kallat mycket vanliga, vanliga, mindre vanliga, ovanliga och mycket ovanliga. Det är sju aktiviteter som utförts av fler än 70 procent av befolkningen. Därefter är det ett glapp till sex aktiviteter som 36-40 procent utövat. Sedan kommer ytterligare ett glapp till åtta aktiviteter som 16-30 procent utövat. Sex aktiviteter har 10-15 procent utövat. De återstående 16 aktiviteterna har 1-9 procent utövat. Det är alltså 22 av 43 aktiviteter som mindre än 16 procent utövat.

Kvinnor är aktivare än män

Över 70 procent hade under en 12 månaders period någon gång ägnat sig åt nöjes- eller motionspromenader, strövat i skog och mark, cyklat på vägar, haft picknick, badat utomhus, solbadat eller arbetat i trädgården. Det var nästan ingen som inte promenerat överhuvudtaget. Flera av de mycket vanliga aktiviteterna är enkla att utföra och det är lika många män som kvinnor som utövat dem någon gång, men alla hade inte gjort det speciellt ofta. Ibland, gissar jag, utifrån så enkla skäl som att det inte går att solbada eller ägna sig åt trädgårdsarbete på vintern. Om man inte bara undersöker andelen som utövat en aktivitet någon gång utan också

² Som vi sett tidigare besvarades enkäten Friluftsliv 2007 av 1 792 personer. Av dessa var 45 procent män och 55 procent kvinnor. Åldersfördelningen var relativt jämn med undantag av personer under 30 år som var något färre. De som besvarat enkäten var också någorlunda jämnt fördelade utifrån bostadstyp och bostadsort. De flesta (70 %) var gifta eller sammanboende medan 18 procent var ensamstående och 5 procent särbo. 56 procent hade inte hemmavarande barn. Ungefär 90 procent har växt upp i Sverige och ca 80 procent har föräldrar som växt upp i annat land framförallt i Finland. Cirka 40 procent har gymnasieutbildning och cirka 35 procent universitets- eller högskoleutbildning. Bortfallet var relativt stort vilket lett till att våra resultat får betraktas som ungefärliga. I bortfallet fanns också speciellt yngre män.

jämför aktivitetsgrad dvs. hur ofta någon utfört aktiviteten³, visar sig ett annat mönster. Det är exempelvis fler som cyklat på vägar ofta, det vill säga mer än 20 gånger, än som strövat i skog och mark ofta, trots att det är fler som strövat i skog och mark än som cyklat på vägar över huvud taget. Det visar sig också att det är fler kvinnor än män som utfört samtliga aktiviteter ofta. Se tabell 1.

Tabell 1. Andel av samtliga som utövat mycket vanliga aktiviteter mer än 20 ggr de senaste 12 månaderna (procentuell fördelning)

Aktivitetsgrad	Ingen gång		Ofta dvs. mer än 20 ggr	
	Alla	Alla	Andel av män	Andel av kvinnor
Tagit nöjes- och motionspromenader	5	61	52	68
Arbetat i trädgården	16	42	41	43
Cyklat på vägar	25	36	32	40
Strövat i skog och mark	10	36	33	39
Solbadat	19	22	17	26
Badat utomhus i sjö/hav	24	18	16	20
Haft picknick eller grillat i naturen	20	10	7	13

De största skillnaderna mellan män och kvinnor handlar om att promenera ofta. Om man särskiljer de som promenerat 21-60 gånger och från de som promenerat 61 gånger eller mer så ökar skillnaderna ännu mer. Det är 40 procent av kvinnorna och 24 procent av männen som promenerat mer än 60 gånger på ett år.

Bland de sex vanliga aktiviteter som 36-40 procent utövat är det tre aktiviteter som utövas ofta, nämligen fiske, jogging/terränglöpning och promenader med hund. Det är större skillnader mellan hur många män respektive kvinnor som utövat en vanlig aktivitet jämfört med en mycket vanlig. Fler män än kvinnor fiskar, joggar, badar utomhus och åker motorbåt medan fler kvinnor än män studerar växter och promenerar med hund. Det är alltså fler män än kvinnor som utfört de vanliga aktiviteterna. Se figur 1

Män	Kvinnor
Fiske, Jogging, Motorbåt, Bada utomhus i pool/äventyrsbad	Promenera med hund, Studerat växter

Figur 1. Vanliga aktiviteter där respektive kön är överrepresenterat

På samma sätt som när det gäller de mycket vanliga aktiviteterna så ökar skillnaderna om man jämför aktivitetsgrad, även om skillnaderna inte är så stora. Störst skillnad finns för de

³ Alternativen var ingen gång, 1-5 ggr, 6-20 ggr, 21-60 ggr, 60 ggr eller mer

aktiviteter som män utövat dvs. fiskat, joggat/terräng sprungit och åkt motorbåt. Det är ca 40 procent som har fritidsfiskat. De flesta har dock bara fiskat 1-5 gånger. Det är 43 procent av männen och 28 procent av kvinnorna som har fiskat 1-20 ggr. Det är också ganska många som åkt motorbåt men få som gjort det ofta. Om man jämför intervallet 1-20 gånger så har 35 procent av männen åkt motorbåt och 28 procent av kvinnorna. Det är också fler män som joggat ofta. Kvinnor promenerar oftare med hund – kanske har fler kvinnor hundar.

Se tabell 2.

Tabell 2. Andel som utövat en vanlig aktivitet 1-20 gånger respektive mer än 20 gånger under de senaste 12 månaderna (procentuell fördelning)

Aktivitet	0 ggr	1-20 ggr			Ofta dvs. mer än 20 ggr		
		Alla	Alla	män	Kvinnor	Alla	Män
Promenerat med hund	62	17	14	21	21	20	22
Badat utomhus i pool/äventyrsbad	61	35	38	33	4	3	5
Fritidsfiskat	60	35	43	28	5	8	3
Kört/åkt motorbåt	63	31	35	28	6	7	5
Joggat/terrängsprungit	64	22	23	22	14	17	11
Studerat växter/djur	61	32	31	34	6	5	7

Flera av de vanliga aktiviteterna kräver något mer än de mycket vanliga aktiviteterna vad gäller fysisk ansträngning, fysisk miljö och/eller extra utrustning i form av båtar. Speciellt gäller detta de aktiviteter som män utövat i högre grad än kvinnor.

Det som är vanligt är inte alltid viktigt

Bara för att något är vanligt behöver det inte uppfattas som viktigt. De tre aktiviteter som flest angav som viktiga under vardagar var att ta nöjes eller motionspromenader, promenera med hund eller arbeta i trädgården. Nöjes- och motionspromenerat hade ca 70 procent gjort men bara hälften av alla tyckte att det också var viktigast. Det var fler kvinnor som hade promenerat ofta och det var cirka 13 procent fler kvinnor än män som tyckte att promenader var en av de viktigaste aktiviteterna på vardagar (se tabell 3).

Men det var inte bara nöjes- och motionspromenader som kvinnor tyckte var viktigast utan också promenader med hund och stavgång. De aktiviteter som fler män än kvinnor tyckte var viktigast var jogging/terränglöpning, fritidsfiske och golf. Man kan notera att golf varken är en mycket vanlig eller en vanlig aktivitet bland befolkningen men för män var golf en viktig aktivitet. På samma sätt var det med stavgång fast då gällde det kvinnor, speciellt äldre kvinnor.

Tabell 3. De aktiviteter flest tycker är viktigast på vardagar (procentuell fördelning)

Den viktigaste aktiviteten på vardagar	Andel av alla	Andel av män	Andel av kvinnor
Tagit nöjes- och motionspromenader	33	26	39
Promenerat med hund	13	11	15
Arbetat i trädgården	10	12	10
Cyklat på vägar	9	10	9
Strövat i skog och mark	8	9	8
Joggat/terrängsprungit	7	11	4
Stavgång	4	2	6
Fritidsfiske	2	3	1
Golf	3	4	2

Om man tittar närmare på de aktiviteter respektive kön rangordnar som viktigast kvarstår mönstren från de könsskillnader man kunde se i aktivitetsgrad. De aktiviteter som fler kvinnor än män utövade ofta var viktiga för kvinnor och de aktiviteter som fler män än kvinnor utövade ofta var viktigast för män, även om det inte alltid var de aktiviteter de utförde oftast. Det är dock en större diskrepans mellan vad män gjorde och vad de tyckte var viktigast. Förklaringen till detta kan vara att jogging/terränglöpning, fiske och golf kräver en speciell natur eller en bearbetad natur, vilket inte alltid finns i närområdet.

Tabell 4. De aktiviteter flest tycker är viktigast på helger (H) och under längre ledigheter (L). (Procentuell fördelning)

Den viktigaste aktiviteten på helger och längre ledigheter	Andel totalt		Andel av männen		Andel av kvinnorna	
	H	L	H	L	H	L
Tagit nöjes- och motionspromenader	22	14	18	12	26	17
Strövat i skog och mark	17	12	15	11	19	13
Arbetat i trädgården	11	9	10	8	12	9
Promenerat med hund	8	6	6	6	9	6
Golf	4	3	5	4	3	3
Cyklat på vägar	4	3	5	3	3	3
Joggat/terrängsprungit	4	2	5	3	3	2
Jagat	3	2	7	4	1	0
Picknick	3	3	2	2	5	4
Fiske	3	4	5	7	1	1
Stavgång	2	1	1	1	4	1
Ridit	2	2	0	0	3	2
Sola	2	10	1	8	3	13
Bad utomhus i sjö och hav	2	7	2	7	1	8
Skidor utför	0	3	0	4	0	3

Under helger och längre ledigheter ändras mönstret något och fler aktiviteter som varken är mycket vanliga eller vanliga bland flertalet uppfattas vara viktiga. De aktiviteter som tillkommer har en stark överrepresentation av ett kön och är jakt, golf och ridning. Oavsett

dessa aktiviteter är det fortfarande motionspromenader som många, speciellt kvinnor, tycker är det viktigaste under helger, men det är inte lika många som under vardagar. Den aktivitet som många tycker är viktigast under helgen men inte under vardagen är att ströva i skog och mark. Det är ju inte så konstigt. Ströva i skog och mark kräver liksom att spela golf, fiska och jaga ofta mer tid och en lämplig plats och kan därför vara svårare att utöva på vardagarna. Se tabell 4.

Andra aktiviteter som uppfattas som viktiga är att cykla på vägar respektive ha picknick. Det är fler män som tycker att cykla på vägar är den viktigaste aktiviteten på helger och längre ledigheter och fler kvinnor som tycker att picknick är den viktigaste aktiviteten. Det var fler kvinnor som cyklade på vägar på vardagar, kanske på grund av att de saknar bil och/eller ser cyklande till arbetet som en möjlighet till motion. Av alla aktiviteter har kvinnor valt färre aktiviteter än män som viktiga.

Under längre ledigheter vill både män och kvinnor fortsätta göra det de gör på vardagar och helger men lägger också till aktiviteter som varken är mycket vanliga eller vanliga. Kvinnor tyckte att det var viktigast att sola och bada medan män tyckte det var viktigast att fiska och åka skidor utför. Jakt, golf, ridning och att åka utför är viktiga men inte vanliga, medan cykla på vägar, bada i pool/äventyrsbad och studera växter och djur tvärtom är vanliga men inte speciellt viktiga. Av 43 aktiviteter är det alltså 17 aktiviteter som fler än 35 procent utfört under året och bland dessa finns i stor utsträckning också de aktiviteter som flest tycker är viktiga. Se figur 2.

Fler kvinnor	Fler män
Strövat skog och mark	Jogga, terrängsprungit
Tagit nöjes- och motionspromenader	Fritidsfiskat
Promenerat med hund	Åkt utför på skidor
Gått stavgång	Jagat
Badat utomhus i sjö eller hav	Spelat golf
Solbadat	
Ridit i terräng	
Haft picknick eller grillat i naturen	

Figur 2. Skillnader mellan mäns och kvinnors uppfattningar av vad som är viktigast under längre ledigheter.

Hur är det med resterande 26 aktiviteter och varför utförs dessa inte så ofta eller av så många?

Natur- och utrustningskrävande aktiviteter utförs av fler män

Sju av de åtta mindre vanliga aktiviteterna är antingen beroende av snö eller naturpräglade landskap. De flesta är vinteraktiviteter eller specifika vandringar som sällan kan utövas i

närområdet. Även om det rör sig om ganska få människor som utför aktiviteterna finns vissa tendenser. De aktiviteter som män i högre grad utfört är aktiviteter som återigen kräver utrustning eller en specifik miljö, ett naturlandskap. Dessa aktiviteter är att åka skridskor/långfärdsskridskor, åka utför, tälta och vandra i fjällen. De aktiviteter som fler kvinnor än män utfört var att gå stavgång och åka pulka.

Stavgång utövas oftast av äldre och är troligtvis för dessa en form av promenad med käpp. Vandrat på vandringsleder och åkt längdskidor hade både män och kvinnor gjort lika ofta. Något fler kvinnor hade vandrat i fjällen 21-60 ggr medan något fler män hade vandrat 60 ggr eller mer. Både män och kvinnor vandrar i fjällen men enligt Pedersen (1999) vandrar oftare kvinnor, i alla fall norska kvinnor, färre gånger och gör då kortare turen närmare bostaden. I figur 3 finns aktiviteterna fördelade utifrån hur mönstren mellan könen ser ut om man har utövat aktiviteten 1-20 ggr och i tabell 5 beskrivs andelen som utövat respektive aktivitet i siffror.

Kvinnor 1-20 ggr	Båda 1-20 ggr	Män 1-20 ggr
Stavgång, Pulka/ kälke	Vandrat på vandringsleder Längdskidor/turskidor	Åkt utför, skridskor/långfärdsskridskor, Tälta i naturen, Vandra i fjällen

Figur 3. Likheter och skillnader mindre vanliga aktiviteter

Tabell 5. Andel som utövat en mindre vanlig aktivitet 1-20 gånger (procentuell fördelning)

Aktivitet	Ingen gång	1-20 ggr	1-20 ggr	1-20
	Alla	Alla	Andel av män	Andel av kvinnor
Vandrat vandringsleder i långlandsterräng	70	27	27	28
Gått stavgång	74	16	10	21
Åkt längdskidor/turskidor	75	22	22	22
Åkt pulka kälke	72	26	23	28
Vandrat i fjällen	84	16	18	14
Åkt utför	77	20	23	19
Skridskor, långfärdsskridskor	80	18	20	16
Tältat i naturen	80	18	20	16

De sex ovanliga aktiviteterna har utförts av 10-15 procent. Övervägande delen av aktiviteterna kräver specialutrustning exempelvis dykning, paddling, åka snöskoter, spela golf och cykla i terräng. Vid en jämförelse mellan män och kvinnor och hur många som utfört aktiviteter 1-20 ggr visar det sig att något fler män utfört samtliga av dessa aktiviteter i högre grad än kvinnorna, förutom när det gäller meditera/yoga i naturen. Se tabell 6.

Tabell 6. Andel som utövat en ovanlig aktivitet (procentuell fördelning)

Aktivitet	Ingen gång	Andel av alla 1-20 ggr	Män 1-20 ggr	Kvinnor 1-20 ggr
Dykt snorklat	89	11	14	8
Paddlat kanot, kajak	88	12	14	11
Åkt snöskoter	89	9	11	8
Spelat golf	85	10	13	8
Mediterat, yoga i naturen	90	11	6	11
Cykla i terräng	86	11	15	9

När aktiviteter kräver utrustning är det, på samma sätt som i den här undersökningen, ofta en överrepresentation av män som utövar aktiviteten (se ex Henderson 1995). Meditation och yoga i naturen kräver ingen speciell utrustning och kan innebära både reflektion i naturlandskap och innefatta motionsformen poweryoga.

Femton av sexton mycket ovanliga aktiviteter utförs av fler män

Det fanns 16 aktiviteter som väldigt få utövat och då väldigt få gånger. Undantag utgör jakt, och ridning som ganska många, ca 10 procent, av respektive kön utfört. När det gäller övriga aktiviteter handlar det om några få procent vilket gör att det är svårt att dra några slutsatser över huvud taget. Det är enbart en aktivitet som kvinnor var överrepresenterade i, nämligen ridning. Flera aktiviteter hade båda könen utövat exempelvis skateboard och snowboard. För samtliga av de resterande aktiviteterna finns en tendens till att något fler män utövat aktiviteterna seglat/vindsurfat, kört/åkt vattenskidor/wakeboard, spelat paintball/rollspel, rullskridsko, geocaching m.m. Se figur 5.

kvinnor	Båda	män
Ridit	Skateboard, Snowboard, Snöskor, Sportflyg/Segelflyg, Seglat Kite/Drake/ Hängglidning, Kört/åkt hundspann, Orienterat	Seglat/vindsurfat, Vattenskidor/Wakeboard Paintball/Rollspel, Jagat, Rullskridsko/inlines/rullskidor, Geocaching Klättrat/bestigigt berg, Kört/åkt vattenskotter/jetski

Figur 5. Aktiviteter som fler män respektive kvinnor utövat 1-20 ggr

Som nämnts tidigare är det vanligare att män är överrepresenterade när det gäller aktiviteter som kräver utrustning. Så verkar fallet vara i denna undersökning också. De flesta av de mycket ovanliga aktiviteterna är också aktiviteter som kan förknippas med ungdomar. I vår undersökning fanns ett stort bortfall av speciellt unga män. Om dessa besvarat enkäten kan resultatet vad gäller mycket ovanliga aktiviteter ha stärkts. Det är dock viktigt att notera att

både män och kvinnor har provat de flesta aktiviteterna. Framtiden får utvisa om vi kan se en förändring i könsmönstren. Se tabell 7.

Tabell 7. Andel som utövat en mycket ovanlig aktivitet (procentuell fördelning)

Aktivitet	0 ggr	1-20ggr		
	Alla	Alla	Andel av män	Andel av kvinnor
Skateboard	98	2	2	2
Seglat, vindsurfat	91	8	9	7
Vattenskidor, wakeboard	95	4	5	4
Gått snöskor	98	2	2	2
Åkt snowboard	96	4	4	4
Paintball, rollspel	96	4	6	2
Geocaching	99	1	2	1
Jagat	91	5	8	3
Kört åkt hundspann	99	1	1	1
Orienterat	94	5	5	5
Klättrat bestigit berg	93	6	7	6
Ridit terräng	92	6	2	9
Sportflugit, motor eller segel	98	2	2	2
Seglat kite/drake hagglidning, fallskärm, basejump	99	1	1	1
Åkt rullskridsko, inlines/rullskidor	93	6	7	5
Kört åkt vattenskoter/jetski	97	3	4	2
Annat	83	11		

Aktivitetensmönstren är lika och olika

De flesta aktiviteter utövas av både män och kvinnor. Några aktiviteter visar större skillnader mellan könen än andra. De med en stark kvinnodominans är stavgång, ridning, meditation och yoga medan de aktiviteterna med en stark mansdominans är jakt, paintball, vattenskoter, jetski, dykning, snorkling och fiske. Skillnaderna visar att aktiviteter som traditionellt utövats av ett kön också i högre grad utövats av samma kön idag. Det finns också tendenser till skillnader i fler aktiviteter och att något fler nya aktiviteter utövats av män. Fler kvinnor nöjes- och motions promenerar, med eller utan stavar och hundar, oftare än män och något fler män än kvinnor ägnar sig åt jogging/terränglöpning. Utövandet av jogging/terränglöpning görs inte lika ofta som promenader. Kanske för att man måste åka längre ifrån sin bostad vilket ofta tar tid. Promenader kan lättare utövas utanför bostaden, är inte fysiskt ansträngande och kräver inga ombyten eller någon planering. Vid sådana aktiviteter är det ofta kvinnor som dominerar (se ex Henderson 1995). Aktiviteter som innefattar motorer och jakt är vanligare bland män, vilket också överensstämmer med andra undersökningar (se t.ex. SCB 1993). Aktiviteter som kräver utrustning och naturmiljöer är också vanligare bland män, vilket också gäller den här undersökningen. Vissa aktiviteter kan vara socialt motiverade det vill säga

handla om att man gör något för att man vill vara tillsammans med andra. Kvinnor brukar vara överrepresenterade i sådana aktiviteter.

Vår undersökning kan inte svara på om man utför aktiviteten ensam, med andra eller för andra. I en del studier särskiljs fritid och semifritid. Med semifritid menar man fritidsaktiviteter som inte uppfattas var helt och hållet ett eget val utan aktiviteter som utförs för någon annan. Många aktiviteter utförs exempelvis tillsammans med barn och att det är oftast kvinnor som utför dessa (Henderson 1995, Deem 1995, Bonend m.fl. 1991). Åka pulka/kälke gjorde 30 procent men kvinnor gjorde det oftast vilket jag gissar har med barn att göra. Jag har annars svårt att förklara varför vuxna kvinnor skulle åka pulka och kälke oftare än män. Det är fler män som har badat ute i pool eller äventyrsbad kanske är denna överrepresentation också relaterad till barnen. Både kvinnor och män har picknick och grillar i naturen men kvinnor gör det oftare vilket kanske också har med barn eller med vänner att göra. Fritidsfiske kan i vissa fall också vara en familjeaktivitet. Som Karlsson (2012) visat är andelen fritidsfiskare högre i familjer där det finns barn/ungdomar. Men fisket kan också vara ett sätt att komma undan familjen en stund. I denna undersökning saknas inte bara uppgifter om vem man utför en aktivitet med utan också i vilket sammanhang aktiviteten utförs.

Sammanfattningsvis finns således några dimensioner som verkar ha betydelse för skillnader i val av aktiviteter. Dessa är:

1. Traditioner, överskridanden och att prova nya aktiviteter
2. Avstånd till aktiviteten
3. Graden av ansträngning
4. Behov av planering
5. Inbegriper jakt
6. Inbegriper motorer
7. Kräver utrustning
8. Graden av bearbetad natur
9. Inbegriper en social dimension
10. Graden av egen eller andras fritid

Det är samtidigt viktigt att konstatera att män och kvinnor tycker ganska lika om de flesta aktiviteter. Men att det var fler kvinnor som tyckte att promenader, solbad, picknick och

trädgård var viktigast medan män tyckte att jogga, cykla och fiska var viktigast. Det kvinnor tyckte var viktigt var också det de utövade oftast. Det finns en överensstämmelse mellan betydelse och grad av utövande för kvinnor. För män var det dock en större diskrepans mellan aktivitetsgrad och vad de tyckte var viktigast. Se figur 6.

Fler kvinnor	Fler män
Strövat skog och mark, tagit nöjes- och motionspromenader, promenerat hund, gått stavgång, Solbadat, arbetat i trädgården, haft picknick eller grillat i naturen	Jogga, terrängsprungit, cyklat på vägar, fritidsfiskat, kört/åkt motorbåt, Spelat golf

Figur 6. Aktiviteter där ett kön är överrepresenterat när de angett viktighet

En annan skillnad mellan män och kvinnor är vilka mycket vanliga, vanliga, mindre vanliga och ovanliga aktiviteter man *inte* utfört. Det är fler män som inte utfört de vanligaste aktiviteterna som att promenera och arbeta i trädgården medan det är fler kvinnor som inte utfört fysiskt krävande aktiviteter som jogga/terrängspringa, cyklat i terräng, dykt, vandrat i fjäll etc. Det är fler kvinnor som aldrig provat vandringsled, jogga, badat ute, åkt längdskidor, åkt skridskor eller motorbåt. Det är också fler kvinnor som inte spelat golf alls. Kvinnor har inte heller dykt, paddlat, seglat, åkt snöskoter, skateboard, vattenskidor, gått på snöskor eller jagat. Även om skillnaderna är små så finns en tendens att män provat fler av de uppräknade aktiviteterna. Flera av aktiviteterna valdes inte alls av kvinnor. En aktivitet har lika många eller lika få inte utövat alls, nämligen vandra på vandringsled. Vid en jämförelse av icke utförda aktiviteter och kön kan man se att de flesta aktiviteter som respektive kön inte utfört är aktiviteter som traditionellt förknippats med det motsatta könet. Se figur 7.

Kön	Mycket vanliga och vanliga aktiviteter	Mindre vanliga och ovanliga aktiviteter
Män	promenerat med hund, Nöjes- och motionspromenerat, arbetat i trädgården, haft picknick, studerat växter och djur (5 aktiviteter)	stavgång, åkt pulka, utövat meditation och yoga (3 aktiviteter)
Kvinnor	jogga/terrängsprungit, cyklat på vägar, fiskat, motorbåt, solbadat, strövat i skog och mark, badat utomhus i sjö och hav, badat utomhus i pool/äventyrsbad (8 aktiviteter)	vandrat i fjäll, cyklat i terräng, dykt/snorklat, åkt skidor utför, åkt långfärdsskridskor, åkt snöskoter, golf, paddlat, åkt längdskidor, tältat (10 aktiviteter)

Figur 7. Sammanställning över aktiviteter som fler av ett kön inte gjort någon gång.

Aktiviteter som utförs ofta behöver som vi sett inte vara det som uppfattas vara viktigast. Aktiviteter kan också vara viktiga på olika sätt. Vissa aktiviteter är till för motion, andra för

prestation medan ytterligare andra är till för att kunna umgås eller få en icke vardaglig upplevelse. Det är inte säkert att det ena kan ersätta det andra. En enstaka fjälltur, att få sola och bada eller att få göra en båttur en fin sommardag kan vara lika betydelsefullt som 20 promenader. Samma aktivitet kan också ha olika betydelse för män respektive kvinnor. Att uppfatta utförande av en aktivitet som ett mandomsprov är kanske inte något för kvinnor som Pedersen skriver (1999:6).

Hur kan mönstren förklaras

Socialisation och social inlärning

Det finns skillnader och det finns tendenser till skillnader mellan mäns och kvinnors val av friluftaktiviteter. Hur kan då dessa skillnader förklaras? Min utgångspunkt är att skillnader mellan könen är inlärd och att män respektive kvinnor genom föreskrivna handlingar i barn och ungdomsåldern inte bara deltagit i olika aktiviteter utan också fått olika erfarenheter som i vuxen ålder återspeglas i val, värden, motiv och upplevda hinder. Handlingar och val existerar inte heller utan en social kontext och kan därför skilja sig åt mellan olika kulturer och tidsåldrar (jfr ex Berger och Luckman 1979). Begreppet genus refererar i hög grad till det sociala sammanhanget och till inlärd istället för medfödda könsskillnader i när det gäller handlingar och val (jfr t ex Hirdman 2001). Forskning visar dessutom att de starkaste sambanden för att förklara val av fritidsaktiviteter finns mellan socialisation eller socialt lärande och fritidsaktiviteter, inte mellan attityder och val av fritidsaktiviteter. Forskning visar också att pojkar och flickor introduceras till att utöva olika aktiviteter av föräldrar och kompisar. Förutom att värden internaliseras kan olika intressen bli belönande i sig. Den tidiga livshistorien och könssocialisationen påverkar och får därigenom stor betydelse för val och möjligheter att välja fritids eller friluftssysselsättningar. Med Bjerrum-Nilssons och Rudbergs ord så lär sig pojkar och flickor inte bara vad som är passande utan också att ha lust att göra det passande (1991:91ff).

Pojkar och män uppmuntras exempelvis att delta i sporter, speciellt i sporter som förknippas med manliga erfarenheter (Wearing 1991) medan kvinnor tvärtom mött motstånd inom olika sporter, inte minst för att de inte ansetts passande för dem att delta i (Fischer och Gainer 1994). Kvinnor kan också välja att avstå från att delta i manliga aktiviteter av rädsla för att inte anses tillräckligt kvinnliga (SOU 1991, Fasting 1995). Både erfarenheter och självuppfattningar kan få betydelse för val av aktiviteter, exempelvis visar en undersökning att

män föredrog aktiviteter som innehöll element av konkurrens, dominans, fysisk förändring och spänning medan kvinnor föredrog element av estetik, avkoppling, kroppsvillkor och kamratskap (Shamir och Ruskin 1993). En annan studie av högstadieungdomar visar att flickor värderar att umgås, njuta av livet, drömma sig bort medan pojkar i högre grad värderar motorer, idrott och hålla sin kropp i trim (Blomdahl 1987). Resultaten i dessa undersökningar överensstämmer med mönstren i den här undersökningen och med Pedersens (1999:9) undersökning av "traditionellt" friluftsliv i Norge. Även om både män och kvinnor vill uppleva gemenskap och hålla sin kropp i trim så betonar kvinnor oftare gemenskap medan män betonar möjligheten att hålla sin kropp i trim.

Preferenser för olika aktiviteter är inte enbart beroende av genustillhörighet utan också av klasstillhörighet. Exempelvis visar Nilsson (1994) att arbetarklassen ofta har en instrumentell inställning där styrka, uthållighet och mod är viktigt medan övre klasser i högre grad har hälsoupprättade preferenser. Och att de senare ofta deltar i aktiviteter som kräver lång tid i inläring och investering. Blomdahl (1987) skiljer för sin del mellan expressiva aktiviteter som innebär direkt tillfredsställelse jämfört med instrumentella aktiviteter där koncentration och uthållighet är viktigt och där aktiviteter ses som ett medel för framtida mål. Det första är vanligare i arbetarklassen. Johansson och Miguel (1992) skiljer mellan allmänna aktiviteter där konformitet och grupstryck är viktigt medan specifika aktiviteter handlar om att uttrycka unikheter. De menar att män ofta vill visa materiell och social status medan kvinnor vill visa individualitet och omtanke.

I vår studie finns ett annat exempel. Fler kvinnor vistas i naturen ganska eller mycket ofta och det gjorde de också som barn. Cirka 10 procent fler kvinnor var som barn ute i naturen på helgerna vilket alltså kanske kan förklara varför de som vuxna i högre grad än män vill vara i naturen. På en fråga om upplevelser och känslor förknippade med naturen fanns ett stort bortfall men även här finns en viss skillnad i upplevelser. Fler kvinnor än män var helt eniga om påståendena: Att vistas i naturen brukar få mig att känna eller uppleva...

en ökad insikt om "samspelet i naturen", att allt hänger samman

en känsla av att staden är beroende av den omgivande naturen

en känsla av att jag själv och alla människor hör samman med och ingår i naturen

Det är dessutom 87 procent som är helt eller delvis eniga i påståendet att ”vardagarna upplevs som mer meningsfulla genom att vistas ute”. Något fler, cirka 5 procent, kvinnor än män är helt eller delvis eniga med detta påstående.

Motiv för att delta i friluftaktiviteter

Människor från olika kulturer, olika sociala grupper och med olika könstillhörigheter har som vi sett olika preferenser eller motiv. Motiv kan vara både psykologiska och sociala. Det kan handla om avkoppling, spänning och välgörenhetsarbete, om att uttrycka sig själv, förbättra sin hälsa, fly från rutiner eller att slå ihjäl tiden. Det kan också handla om att umgås med andra för att få emotionellt och socialt stöd, om kamratskap, om att man gillar varandra och vill vara tillsammans och då måste man göra någonting. Motiven delas av vissa forskare in i inre och yttre. Inre motiv handlar om att man gör något för dess egen skull. Yttre motiv handlar om att bli belönad av andra med exempelvis pengar, status eller uppskattning. I vissa fall finns risker att yttre belöningar sänker den inre tillfredsställelsen genom att fokus ändras från att man gör något för dess egen skull till belöningen i sig (Argyle 1996). De flesta aktiviteter som människor utför, utför de tillsammans med andra.

På frågan om varför man utövat de olika aktiviteterna fick de som besvarat enkäten svara ja eller nej på tretton påståenden. Övervägande delen av samtliga (68 %) svarade att de under vardagarna ville utöva en fysisk aktivitet. Andra skäl som relativt många, ca 40 procent svarat ja på var att vara nära naturen, koppla av eller umgås med antingen familj eller vänner. Relativt många, 25 procent, ville istället vara ensamma. Det kan ju naturligtvis vara så att man ena dagen vill umgås och andra dagen vill vara ensam. På helgerna ändrades svaren något och fler ville vara nära naturen och koppla av och färre ville utöva fysisk aktivitet. Fler ville också umgås med vänner och familj och koppla av. På både helger och under längre ledigheter ville man också komma bort från hem och arbete. Under längre ledigheter minskade andelen som ville utöva fysisk aktivitet, vara nära naturen och som ville umgås med vänner, istället ville man uppleva äventyr och utmaningar.

Om man jämför män och kvinnor så har fler kvinnor angett fysisk aktivitet som skäl både för vardagar, helger och längre ledigheter. Fler kvinnor än män angav också ensamhet. Fler män angav umgänge med familjen som skäl för aktiviteterna på vardagarna och fler kvinnor än män angav umgänget med familjen som ett viktigt skäl till aktiviteterna på helgerna. Fler kvinnor än män ville vara nära naturen, umgås med vänner, uppleva avkoppling och komma

bort från hemmet och fler män än kvinnor ville uppleva äventyr och komma bort från arbetet.

Se tabell 8.

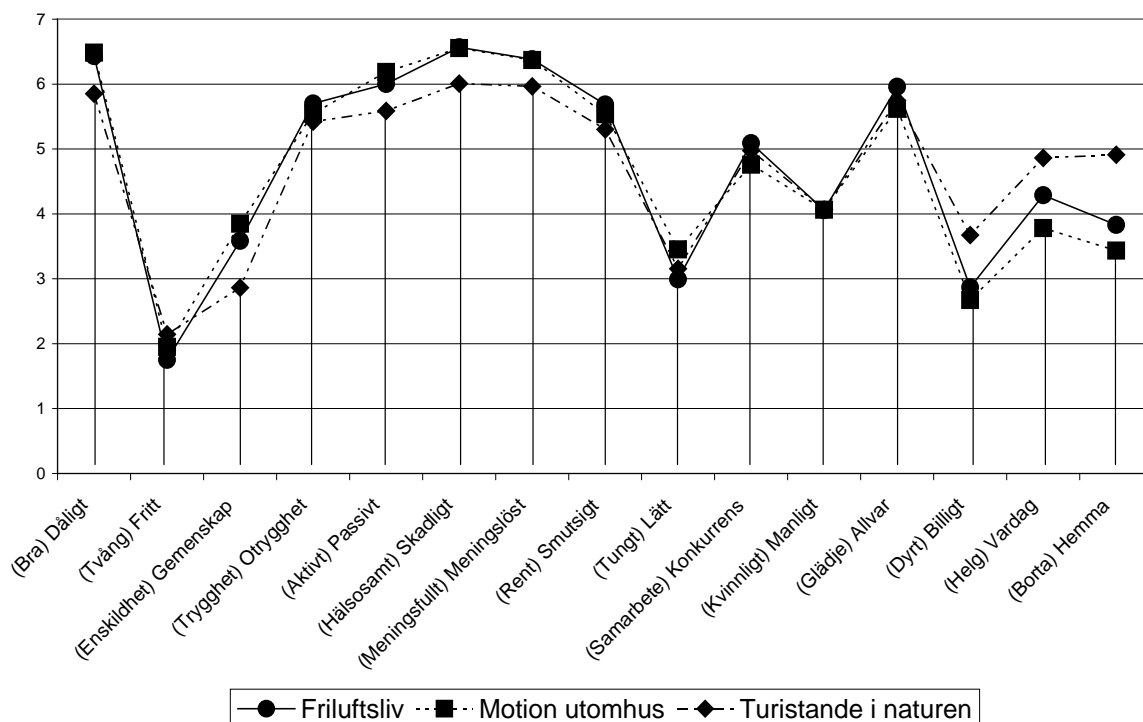
Tabell 8. Andel män respektive kvinnor som svarat ja på frågan om följande alternativ är ett skäl för att utöva friluftsliv på vardagar (V), helger (H) och längre ledigheter (L) (procentuell fördelning inom respektive kön).

Aktivitet	Alla			Kvinnor			Män		
	V	H	L	V	H	L	V	H	L
Utöva fysisk aktivitet	68	42	34	71	46	38	64	38	29
Vara nära naturen	38	57	46	43	62	50	33	51	42
Umgås med vänner	16	38	30	18	41	34	13	36	26
Umgås med familjen	29	43	44	27	46	47	31	38	40
Uppleva avkoppling	43	58	56	46	62	6	40	54	49
Uppleva ensamhet	25	17	14	29	18	14	21	17	13
Uppleva äventyr, utmaningar	6	14	27	5	11	28	6	18	25
Komma bort från arbetet	18	26	28	18	24	29	17	28	27
Komma bort från hemmet	16	20	27	18	20	29	13	19	24
Ha kul	22	38	40	22	38	42	22	38	38
Möte nya människor	13	15	21	13	15	22	13	15	19
Vinna anseende och respekt	15	6	5	15	5	5	14	8	5
Uppleva en andlig dimension	11	14	13	12	15	15	10	13	11

Det är svårt att avgöra vad svaren egentligen står för utan att man vet den sociala kontexten eller sammanhanget där valen av aktiviteter väljs. Att få vara nära naturen kan vara ett mål i sig och/eller ett medel för att uppleva exempelvis ensamhet. Fler kvinnor svarade ja på de flesta skäl förutom att uppleva äventyr och utmaningar. Det vanligaste motivet för att utöva en utomhusaktivitet var att vara fysiskt aktiv, koppla av och uppleva närheten till naturen. Motiven kan också uppfattas som en kontrast till arbets- och stadsliv.

Ett annat sätt att undersöka motiv för att utöva friluftsliv är att ta reda på vad respektive kön förknippar med friluftsliv, motion respektive turism. De som besvarade enkäten fick kryssa i ett antal motsatspar för både friluftsliv, motion och turism. Man kunde kryssa i 7 olika steg. Som man kan se i figur 8 nedan fördelar sig motsatsparen ungefär likartat för friluftsliv, motion och turism. Men det finns en del könsskillnader. Det är vanligare att kvinnor markerar ytterligheterna 7 och 1 oftare än män. Som vi sett angav cirka 10 procent fler kvinnor umgänge med vänner och/eller familj som skäl för att utöva olika aktiviteter och det är också cirka 10 procent fler kvinnor som förknippar både friluftsliv och motion med gemenskap. Detta kan förstärka uppfattningen om att speciellt promenader för kvinnor också används för att umgås. Det är 5 procent fler män som förknippar motion med tungt vilket i sin tur kan bero på att de föredrar den mer fysisk ansträngande aktiviteten jogging/terränglöpning. Intressant är också att män i högre grad ser motion som manligt medan kvinnor i högre grad ser motion

som kvinnligt. Fast de flesta tycker både och. Andra skillnader är att cirka 10 procent fler kvinnor än män förknippar friluftsliv och motion med glädje och med billigt. Det finns också tendenser till att något fler kvinnor förknippar friluftsliv, motion och turism med otrygghet.

Figur 8. Motsatsorden fördelat på samtliga män och kvinnor

Hinder för att ägna sig åt friluftaktiviteter

Oavsett vilka aktiviteter det gäller och vilka motiv olika kategorier angav finns begränsningar och hinder för att delta mer eller för att delta överhuvudtaget. Såväl omsorgsansvar, självkänsla och inkomst (Henderson 1995) som möjligheter i form av kommunikationer, boende och avstånd (Deem 1995) kan vara viktiga hinder. Kvinnor har exempelvis i mindre grad tillgång till bil och blir därför mer beroende av allmänna kommunikationer. Kanske kan det vara en förklaring till att kvinnor är mer näraktiva än fjärraktiva som några studier visar (Aronsson, 1997; Bonend m.fl. 1991). Hindrena kan delas in i interna och externa och permanenta eller tillfälliga. Hindren kan också vara sociokulturella. En del forskning har lyft fram att exempelvis normer för femininitet, respektabilitet och moderskap fungerat som kraftfulla hinder för kvinnor att känna tillåtelse att delta i och engagera sig i fritidsaktiviteter och att manliga uteslutningsstrategier begränsat kvinnors fritid (Rojek 1995). Socialisationen, tidigare erfarenheter, kunskaper och självuppfattningar kan leda till undvikande av att delta i olika aktiviteter (Henderson och Jackson 1995, Henderson m.fl.

1988). De värderingar och uppfattningar män och kvinnor har av sig själva kan alltså uppfattas som både drivkrafter och interna hinder. Godbey (1994:83) menar också att självkänsla kan vara ett viktigt hinder för att våga pröva nya aktiviteter, speciellt för kvinnor. På samma sätt som när det gäller motivredovisningen kan det när det gäller de hinder människor uppger vara svårt att tolka vad de står för. I vår kvantitativa undersökning saknas den sociala kontexten. Ett uppgett intresse kan till exempel bero på en partners intresse (Horna 1994:233). Och upplevelsen av hinder innebär inte detsamma som ett lågt deltagande i olika aktiviteter. Det kan till och med vara tvärtom att ju mer man deltar desto mer vill man delta och då kan individen uppleva fler hinder (Bonend, McCabe och Shaw 1991). Vill man inte utföra några friluftaktiviteter så torde man inte heller uppleva några hinder. Argyle (1996) fann i sina studier framförallt sex hinder för deltagande i olika fritidsaktiviteter 1. Social isolering, d.v.s. man visste inte var man kunde lära sig aktiviteten eller saknade partner 2. Tillgänglighet 3. Personliga skäl d.v.s. avsaknad av skicklighet och personligt självförtroende 4. Kostnad. 5. Tid 6. Material. Detsamma torde gälla olika friluftaktiviteter. Nu är varken kvinnor eller män enhetliga kategorier utan undersökningar visar också stora skillnader inom de olika kategorierna män respektive kvinnor.

I Friluftsliv 2007 frågade vi om tio olika hinder. De hinder som flest räknat upp när det gäller vardagar var tid. Därefter räknade flest personer upp familjesituation, lämplig plats och någon att utföra aktiviteten med. På helger ser det ut på samma sätt men fördelningen är lite annorlunda. Det är något färre som upplevde tidsbrist men fler som angav familjesituation, lämplig plats och någon att utöva aktiviteten med som hinder. Under längre ledigheter framträder ett något förändrat mönster. De flesta angav fortfarande tidsbrist som ett hinder men det var mycket färre än på vardagar och under helger. Det som därefter flest angav som hinder var pengar och därefter familjesituationen. Det var ungefär lika många som saknade tillgång till lämpliga platser och någon att utöva aktiviteten med som under helgerna. Se tabell 9.

Tabell 9. Andel män respektive kvinnor som svarat ja på frågan om hinder för utövande (procentuell fördelning inom respektive kön)

Hinder	Alla			Män			Kvinnor		
	V	H	L	V	H	L	V	H	L
Kostar för mycket pengar	8	16	28	6	16	23	10	16	31
Alltför fysiskt krävande	8	5	4	6	5	3	9	5	4
Saknar tillgång till lämpliga platser/områden	15	17	17	16	16	14	14	18	20
Saknar någon att utöva den med	14	17	17	11	12	13	16	20	19
Saknar kunskap/utbildning	4	6	8	4	5	7	4	7	10
Saknar utrustning	7	13	16	7	11	15	7	15	18
Saknar tid	58	42	30	57	43	31	58	42	29
Saknar mod	5	3	4	7	2	2	4	4	6
Familjesituationen	18	20	19	20	20	21	16	20	17
Funktionshinder/sjukdom	11	8	8	10	7	7	11	8	8

Tid och familjesituation är ett upplevt hinder för de flesta. Bristen på tid kan relateras till arbete, familj och aktivitet eller till tidens karaktär. I tidsstudien *I tid och otid* (1992) visas att kvinnors tid i högre grad är uppsplittrad på flera, men kortare tidsepisoder. Författarna menar att kvinnors tid verkar vara mer av jourtid och därför påverkar möjligheten till egen sammanhängande tid. Kvinnors tid är ofta andras tid och anpassas till aktiviteter utförda av maken, barnen och vänner (Horna 1994, Godbey 1994). Omsorgsansvaret kan leda till att kvinnor sätter mäns och barns behov före sina egna. Pedersen (1999) menar också att kvinnor ofta följer med män på deras aktiviteter och det kan vara stor skillnad att sitta bakpå en snöskoter och att köra själv. Kanske finns här också ett samband mellan omsorgsansvar, fragmentiserad tid och att kvinnor ofta utför aktiviteter i närmiljön.

Fler kvinnor än män angav för såväl vardagar, helger och längre ledigheter att de saknar någon att utöva aktiviteten med som ett större hinder än lämplig plats. Samtidigt såg vi tidigare att det var fler kvinnor än män som ville vara ensamma på vardagar. Att kvinnor hindras på grund av avsaknad av en partner och att det leder till ett lägre deltagande är också ett resultat i andra undersökningar (Bonend m.fl. 1991). En förklaring till att kvinnor uppger att de saknar partner kanske kan förklaras av svårigheter att synkronisera tid med andra småbarnsmammor eller med att upplevd otrygghet. Avsaknad av partners uppges förutom av kvinnor främst av människor under 30 år och av de som har tonåringar dvs. barn 13-18 år. Hindret upplevs också ofta på längre ledigheter och i relation till fjällvandringar och att vandra på leder. Kvinnor angav också i högre grad än män att de saknar lämplig plats på

helger och längre ledigheter medan män saknar lämplig plats på vardagar. Bland de som saknar lämplig plats är detta vanligast bland de under 30 år och minst vanligt för de över 60 år. Detta är ofta kopplat till aktiviteter som inte finns i närområdet och som kräver en speciell plats exempelvis dykning, bad, utförsäkning och snorkling. Det var också fler kvinnor än män som angav pengar och att aktiviteten är fysiskt krävande som hinder medan det var fler män än kvinnor som angav att de saknar mod och anser att familjesituationen är ett hinder på vardagar och under längre ledigheter.

För längre ledigheter upplevde både män och kvinnor att de saknade pengar och tid. Andra studier visar dock att när aktiviteter kräver tid och pengar så är de ofta mansdominerande (Henderson m.fl. 1988) och att detta också kan förklara varför kvinnor oftare deltar i aktiviteter som är billiga, inte kräver utrustning och är lättillgängliga (Deem 1995). Kvinnorna angav fler skäl än männen. I figuren nedan sammanställs upplevda hinder där det ena könet är överrepresenterat.

	Vardag	Helger	Längre ledigheter
Män	Plats, familj		Familj
Kvinnor	Partner, pengar	Partner, plats, utrustning	Partner, plats, pengar, utrustning

Figur 9. Överrepresentation av upplevda hinder fördelade efter vardag, helg och längre ledigheter förutom tid.

Både män och kvinnor hade också möjlighet att ange andra hinder, vilket gjordes av cirka 3 procent av kvinnorna och mindre än 1 procent av männen. De hinder som flest kvinnor angav var trötthet och bekvämlighet, därefter kom klimatet, mörker och otrygghet. För männen del var det framför allt klimatet och därefter trötthet och bekvämlighet. Ingen av männen angav mörker och otrygghet som ett hinder. Se tabell 10.

Det är som sagt svårt att dra några säkra slutsatser utifrån hinderfrågor. Enligt Argyle (1996) är det enda som kan förklara ett lägre deltagande avsaknad av energi och dålig hälsa och då kvinnors lägre deltagande i synnerhet (se ex Bonend m.fl. 1991). Alltså, varken social isolering, tillgänglighet, personliga skäl, kostnad, tid eller materiel kan egentligen förklara så speciellt mycket.

Tabell 10. Andra orsaker och antal män respektive kvinnor som angav orsakerna fördelat på vardagar, helger och längre ledigheter

Annan orsak,	Kvinnor.			Män		
	Vard.	helg	ledig	Vard.	helg	ledig
Bekvämlig, lat, trött, blir inte av	13	13	8	3	2	1
Klimat	6	7	4	3	7	2
Mörker otryggt farligt	7	1	3	0	0	0
Avstånd	2	1	0	0	1	0
Hälsa	2	1	1	2	1	0
Transport	2	1	0	0	0	0
Små barn (man, umgänge)	2	2	2	0	0	1
tid	0	0	0	1	0	0

Fler kvinnor angav otrygghet som ett hinder, som vi såg tidigare var det också något fler kvinnor som förknippade motion och friluftsliv med otrygghet. I enkäten fanns också en fråga om människor kände sig otrygga när de vistades i naturen och cirka 10 procent är helt eller delvis eniga med detta påstående men det är cirka 8 procent fler kvinnor som helt eller delvis håller med om att de känner sig otrygga när de vistas i naturen. Samtidigt är det cirka 40 procent som är helt eller delvis eniga i påståendet att de känner sig tryggare i naturen än i bostadsområdet. Fler kvinnor är helt eller delvis eniga om att vistelser i naturen har gjort dem tryggare genom att de träffat andra människor där. När det gäller frågan om de känner sig tryggare för att de lärt känna närområdet bättre är det inga större skillnader mellan män eller kvinnor. Men både män och kvinnor menar att vistelser i naturen i närområdet har gjort dem tryggare och båda könen tillmäter kunskap om närområdet större betydelse än att de träffar andra människor i naturen. Se tabell 11.

Tabell 11. Vistelser i naturen och andel som känner sig tryggare (procentuell fördelning)

Tryggare eftersom jag	Helt oenig	Delvis oenig	Varken enig eller oenig	Delvis enig	Helt enig
träffar andra människor där	16	7	36	18	14
Andel av männen	20	7	37	14	12
Andel av kvinnorna	13	7	36	21	17
lärt känna mitt närområde bättre	6	2	22	25	39
Andel av männen	8	2	24	25	34
Andel av kvinnorna	4	1	21	25	43

Vi frågade också om olika uppfattningar om friluftsområden. Det är cirka 10 procent fler kvinnor (28 %) än män (20 %) som tycker att det är mycket positivt med iordninggjorda lägerplatser med toalett, soptunnor och eldstad och det är 39 procent av kvinnorna och 23

procent av männen som tycker att det är mycket positivt med markerade leder och informationsskyltar samt med naturvägledning i form av guide turer. Och det är också fler av kvinnorna (54 %) än männen (48 %) som tycker att det är mycket positivt med bullerfria områden. En anledning kan vara att kvinnor överlag verkar svara mer *mycket* positivt eller *mycket* negativt än män. Men det kan också vara så att det för fler kvinnor är extra positivt med toaletter, lägerplatser och informationsskyltar. Det första kan handla om att man oftare än män vistas med barn i naturen och att det kan kännas tryggare med iordningsställda friluftsområden. Fler män (43 %) än kvinnor (38 %) verkar tycka att det är mer positivt att man kan förflytta sig utan att se hus, vägar eller andra besökare.

Sammanfattningsvis kan man säga att fler kvinnor än män ansåg att det var viktigt att utöva någon form av fysisk aktivitet på både vardagar, helger och längre ledigheter. På vardagar ville fler kvinnor vara ensamma, vara nära naturen och koppla av. Men samtidigt var det också fler kvinnor som ville umgås med familj och vänner och som förknippar friluftsliv och motion med gemenskap. Fler män än kvinnor angav dock familjen som skäl för aktiviteter på vardagar. På helger och längre ledigheter ville män i högre grad än kvinnor uppleva äventyr och komma bort från arbetet. Fler kvinnor angav fler motiv. Det är möjligt att man snarare skulle undersöka motivbilder och motiv i förhållande till kontexten för att förstå varför människor utövar olika aktiviteter. Utifrån vår undersökning kan man lika lite som i andra kvantitativa undersökningar fånga betydelser och i vilka sammanhang olika aktiviteter utförs. Man kan inte heller förstå skillnader i villkor för deltagande. Deltagandet ses som åtskilt från social, kulturell och historisk kontext (jfr Pedersen 1999). Pedersen menar också att om man fokuserar aktiviteten i sig finns risker att man missar de relationer och livssammanhang där exempelvis vad och när något ska utföras förhandlas i familjen. Fokuseras istället vardagsliv och friluftaktiviteter får ofta själva aktiviteterna minskad betydelse. Dessutom menar hon att friluftsliv ofta beforskats med utgångspunkt i mäns livssammanhang och därmed också ofta utifrån en manlig doxisk uppfattning.

Tiden är det största hindret för både män och kvinnor. Skillnader i upplevda hinder är att kvinnor i högre grad än män uppgav att de saknar partner. Vad de skulle göra om de hade en partner vet vi dock inte. Kanske är det tråkigt att promenera själv eller så kan man inte spela badminton utan partner eller så skulle en partner göra vandringar i fjällen tryggare eller så vill man inte prova på nya aktiviteter själv. För män var det framförallt familjen som uppfattades som ett hinder för att utöva aktiviteter på vardagar och längre ledigheter. Samtidigt var

familjen ett motiv för män att utöva aktiviteter på vardagar. Antingen handlar det om olika män eller så prioriterar män familjelivet på vardagar men vill egentligen göra något annat. Kvinnor angav också i högre grad än män att de saknade lämplig plats och att otrygghet, trötthet och bekvämlighet var hinder för att utöva olika aktiviteter.

Vad är egentligen friluftsliv och vem utövar det?

Utövar kvinnor färre friluftaktiviteter än män?

Flera av aktiviteterna utförs av både män och kvinnor men överrepresentationen av ett kön i vissa aktiviteter och vad män respektive kvinnor tycker är viktigast följer vad man kan kalla traditionella mönster. Bland de 16 aktiviteter som var mycket ovanliga så var det fler män som utfört de flesta någon gång. Om man jämför de övriga 27 aktiviteterna kan man exempelvis se att det är fler kvinnor som inte cyklat alls. Det är fler kvinnor som varken joggat, åkt motorbåt eller fiskat medan det är fler män som varken promenerat, gått stavgång, solbadat, åkt pulka eller trädgårdsarbetat. På det stora hela är det fler aktiviteter som kvinnor inte utfört. Av de mycket vanliga, vanliga och mindre vanliga samt de ovanliga aktiviteterna hade fler kvinnor än män inte utfört 18 av 27 aktiviteter någon gång medan fler män än kvinnor inte utfört 8 aktiviteter. En aktivitet har lika många män som kvinnor utfört någon gång. Se tabell 12.

Lägger man till de mycket ovanliga aktiviteterna ökar skillnaderna. Kvinnor utför alltså färre friluftaktiviteter än män - eller? I enkäten fanns möjligheter att ange andra aktiviteter än de 43 som fanns uppräknade i aktivitetslistan och här räknade kvinnor upp fler aktiviteter än män, en del inbegriper *barn* och andra innebär att titta på utsikten eller på naturen. I figur 10 framgår att kvinnor exempelvis räknar tjejklassikern, skytte, beachvolley, åka spark, roddbåt, tränat hund, boule etc. som friluftslivsaktiviteter. Kvinnor räknar också upp aktiviteter som att betrakta naturen från balkongen, viltsök och fotografering. Kvinnor räknar vidare upp *lek med barn* ute och olika motionsaktiviteter som vanligtvis förekommer inomhus men som också kan utföras utomhus som badminton och gympa som aktiviteter. Män räknar främst upp aktiviteter som har med motorer att göra samt olika trädgårdssysslor som att hugga ved, snickra och klippa gräs. Det var ca 17 procent som räknat upp aktiviteter som inte fanns med i enkätens aktivitetslista.

Tabell 12. Andel män och kvinnor som aldrig eller sällan utövat de 27 aktiviteter som fler än 10 procent utövat. (Procentuell fördelning)

Aktivitet	0 ggr	1-5 ggr		ingen gång	
		samtliga	Andel av män	Andel av kvinnor	Andel män
Tagit nöjes- och motionspromenader	5	16	10	7	4
Arbetat i trädgården	16	14	19	18	14
Cyklad på vägar	25	20	15	23	27
Studerat växter och djur	39	21	24	64	59
Solbadat	19	29	23	11	14
Pulka	72	17	20	75	70
Haft picknick eller grillat i naturen	20	45	37	24	16
Jogga terrängspringa	64	12	13	60	67
Promenerat hund	62	9	13	67	57
Vandrat i fjällen	84	14	11	82	86
Vandringsleder	69	20	21	70	70
Stavgång	74	6	11	87	64
Cykla terräng	86	9	6	83	89
Badat utomhus i pool	61	26	22	59	62
Dykt snorklat	89	10	6	85	92
Fritidsfiskat	60	29	22	49	69
Åkt skidor utför	77	15	12	75	79
Skridskor, långfärd	80	16	14	78	82
Motorbåt	63	23	18	57	68
Snöskoter	89	8	5	87	92
Ströva i skog och mark	10	14	13	4	5
Bada i sjö och hav	24	32	29	24	25
Golf	85	8	6	81	89
Mediterat yoga	89	5	8	93	87
Paddla kanot eller kajak	88	11	9	86	89
Åka längdskidor	75	12	15	74	75
Tälta	80	17	12	77	82

I uppräknningen fanns flera aktiviteter som inte kan utföras av en enskild individ utan utförs tillsammans med andra, exempelvis beachvolley, gympa, pilates, boule, träna fotbollslag, leka med barn. I vår undersökning finns enbart individuella aktiviteter, inte kollektiva. Mönster konstrueras av vad vi frågat om och vilka aktiviteter som valts ut. Med andra frågor och andra aktiviteter hade ett annat mönster kunnat framträda. Se figur 10

Som jag nämnde tidigare har definitionen av fri lufts liv i denna undersökning vidgats från att innefatta kärnaktiviteter till flera utomhusaktiviteter. Av 43 uppräknade aktiviteter fanns 7 mycket vanliga aktiviteter som de flesta utövat någon gång och 6 vanliga aktiviteter som cirka 40 procent utövat. Av dessa aktiviteter är det två som kan betraktas som traditionella friluftaktiviteter nämligen strövat i skog och mark samt fritidsfiskat. Resterande aktiviteter

ligger utanför friluftslivets kärnaktiviteter även om de utförs i naturen som exempelvis solbada, ha picknick och åka motorbåt.

Aktivitet	Kvinnor	Män
Sport och motion	Tjejklassiker, skytte, beachvolley, simma, åka spark, badminton, dans, gympa, pilates, promenaderat katt, roddbåt, boule, spelat fotboll, tränat hund, häst, tävla häst	Ballongfärd, fotboll, tennis ute, tränat fotbollslag, tävla hund, tävlingsskytte
Motor	Fyrhjuling	Folkrace, gokart, MC, motorsport
Natur	Titta på naturen, plockat bär, viltsök	Rovfågel, sköta skog
Trädgård	Lantbruksarbete	Gräsklippning, kapat ved, snickra
Barn och familj	Leda/aktivera barn, leka med barn gympa med familj, parklek	
Annat	Utsikt från balkongen, buss eller båtresa, åka husbil/husvagn, tjärbränning, fotograferat, köra häst, läsa om natur	Disc golf

Figur 10. Aktiviteter som både kvinnor och män räknat upp som saknas i aktivitetslistan.

Det är först bland de 8 mindre vanliga aktiviteterna som utövas av cirka 25 procent och de 6 ovanliga som utövats av ca 10 procent som vi hittar de aktiviteter som efter att vandra i fjäll kan förknippas med att utföra aktiviteter i naturen exempelvis vandra på vandringsleder, tälta, åka längd/turskidor eller långfärdsskridskor eller dyka, paddla kanot och cykla i terräng. Dessa aktiviteter kräver ett naturlandskap vilket inte cykla på vägar eller arbeta i trädgården gör och de kräver någon form av rörelse vilket inte solbada, ha picknick eller åka motorbåt gör. Förutom stavgång och åka pulka domineras aktiviteterna av män, undantag utgör vandringsleder som utövas lika mycket av män respektive kvinnor. Bland dessa aktiviteter ingår också golf, snöskoter och meditation i natur. Snöskoter är en motoraktivitet i naturen. Golf kräver en bearbetad natur, meditation eller yoga i naturen kan handla om att å ena sidan reflektera över naturen i stillhet och å andra sidan utöva poweryoga som är en träningsform.

Den femte grupperingen som väldigt få utövat innehåller 16 aktiviteter som i princip alla kan förknippas med äventyr, ungdom och prestation och/eller motorer. Dessa aktiviteter kräver samtliga någon form av utrustning och de flesta av dem också någon form av mer eller mindre bearbetad natur. Det är skateboard, snowboard, paintball/rollspel och det är segling/vindsurfing, vattenskidor, sportflyg och kite flyg. Det är också hundspann, snöskor, geocaching, bergsklättring och vattenskotter.

De aktiviteter som inte fanns med i aktivitetslistan men som nämndes under annat var för män förknippade med lagidrotter, motorsporter och olika former av trädgårdsarbete. För kvinnornas del var det förutom lagidrotter som utövas ute, aktiviteter som utövas och kräver partners som exempelvis beachvolley, badminton, boule och aktiviteter med djur eller aktiviteter med barn. Majoriteten av de i undersökningen uppräknade aktiviteterna är sådana som kan utövas av en enskild individ och kräver utrustning samt innebär någon form utmaning. Det är också oklart om aktiviteterna har med en önskan om naturupplevelser att göra. Majoriteten av aktiviteter som vi frågat om domineras av män och majoriteten av traditionella friluftaktiviteter domineras av män. Samtidigt räknade kvinnor upp flera andra aktiviteter som de ansåg vara friluftsliv. I vardagen definierar dock kvinnor sällan det de gör som friluftsliv utan helt enkelt något som de gör i vardagen (Pedersen 1999).

Både fritids- och friluftaktiviteter kan förknippas med frihet, frihet från arbete eller frihet att bestämma över sin egen tid eller frihet som upplevelse. Men frihet kan som, Kelly (SCB 1993) skriver, både vara något individuellt och något socialt. Kelly använder både graden av frihet och innebörden av aktiviteten och för att kategorisera olika aktiviteter och en fyrfältare kan konstrueras som fångar både frihetsgrad och innebörd.

		Frihet	
		Stor	Liten
Innebörd	Inre upplevelse	Självstyrda aktiviteter: motion, promenader	Reglerad idrott, rekreationsidrott, sport
	Social betydelse	Relationsbundna aktiviteter; tillsammans med andra familj, vänner	Rollstyrd; samvaro med arbetskamrater, släkt, familj

(Fritt efter Kelly, SCB 1993)

Figur 11. Aktiviteter kategoriserade utifrån grad av frihet och innebörd

Traditionella aktiviteter och de flesta av de aktiviteter vi räknat upp skulle enligt denna modell uteslutande hamna i kategorin med stor frihet och med en personlig/inre innebörd. Används samma modell med utgångspunkt i vad män respektive kvinnor uppfattar som friluftslivsaktiviteter skulle dessa hamna i minst tre kategorier. Se figur 11.

Både de individuella och de sociala handlingarna ingår dessutom i ett socialt rum, i ett speciellt samhälle. Den här undersökningen, och friluftsforskning är i hög grad fokuserad på individuella handlingar med stor frihet. Individuella handlingar med stor frihet är i hög grad något som kan förknippas med män i de övre samhällsskikten. Aktiviteter som utförts

tillsammans med andra vuxna, barn eller djur och lagidrotter saknas. Differentieringar mellan exempelvis parfritid, semifritid eller egen fritid saknas också liksom innebörden av de olika aktiviteterna satta i ett sammanhang. Om friluftsliv definieras genom de uppräknade aktiviteterna så är friluftsliv fortfarande i hög grad en manlig verksamhet. Med andra aktiviteter och andra utgångspunkter skulle ett annat könsmonster kunna framträda.

Planering och organisering av friluftsliv – för vem och varför

Eftersom friluftsliv är en del av statens naturvårdspolitik och ofta behandlas i den fysiska planeringen av markområden kan det ha betydelse vilka aktiviteter som inkluderas i friluftsliv. Vid planering finns dessutom olika uppfattningar om i hur hög grad naturen ska tillrättaläggas och om graden av service (Petersson Forsberg 2009). Med utgångspunkt i en könsdimension kan aktivitetsmönster ge vissa indikationer på hur och var områden bör prioriteras. Kvinnor är exempelvis aktivare i närområden och vill i högre grad ha iordningsställda rekreativmiljöer. Så vad är viktigast och vad ska prioriteras? Är det natur i närområden eller orörd natur i fjärrområden? Är det grillplatser, bouleanor, skateboardramper, badmintonnät eller plogade isbanor? Ska hälsa eller nöje prioriteras? Den här undersökningen och en del andra undersökningar av framförallt fritidsmönster ger vissa indikationer om man vill ge män och kvinnor lika möjligheter att utöva friluftsliv, men det behövs fördjupade studier av både aktivitetsmönster och möjligheter att påverka för både män och kvinnor samt i vilket sammanhang olika aktiviteter sker. Utifrån ett folkhälsoperspektiv borde man kanske snarare satsa på gemensamhetsskapande relationer och aktiviteter än på individualiserade aktiviteter.

Fysisk planering är en del av samhällsbyggandet och påverkar både mäns och kvinnors möjligheter till friluftsliv. Men det räcker inte med en fysisk planering. Män och kvinnor upplever exempelvis olika sociokulturella hinder. I dessa fall är det snarare organiseringen av friluftaktiviteter och våra sociala institutioner som bör organiseras så att deltagandet underlättas. Både män och kvinnor angav tiden som ett hinder vilket torde ha att göra med hur arbets- och familjeinstitutionen fungerar och hur arbetsdelningen mellan könen ser ut. Kvinnor uppgav också avsaknad av partner som ett stort hinder. Gym och aktiviteter under olika tider som inte kräver planering speciellt lång tid i förväg har exempelvis visat sig vara speciellt gynnsamt för kvinnors deltagande (Se ex Ulmanen 1995). Dessa aktiviteter utövas dessutom individuellt fast i grupp vilket kan vara ett sätt att minska behovet av en partner. Vissa långfärdsskridskoföreningar har organiserat sin verksamhet utifrån ett liknande mönster. Man kan få information och anmäla sig till en gemensam dagstur samma dag man

tänkt åka. Detta sätt att organisera olika verksamheter kan som sagt minska behovet av en partner men också öka tryggheten genom att aktiviteterna utförs tillsammans med andra. Det finns också exempel på joggingträffar för kvinnor i ett närområde i syfte att framförallt minska otrygghetskänslor. Samtliga aktiviteter utan krav på anmälan i förväg.

Friluftsliv kan lika lite som fritid ses utanför det samhälle det är en del av. Det är därför viktigt att förstå, inte bara människors livssammanhang utan också den övergripande kontexten där friluftsliv blir ett objekt. Friluftaktiviteter kan under vissa perioder betraktas som mer hälsosamma och upplyftande och kan därför ingå i ett samhälles disciplinering till rationalitet och sundhet och därigenom betraktas som bättre än andra aktiviteter. I det moderna ordningsskapande samhället ses individuella friluftaktiviteter ofta som rationella, berikande och meningsfulla samtidigt som man bortser från att även friluftaktiviteter kan vara både tråkiga och förtryckande, inbegripa rutinisering och inge känslor av skuld och ångest. Det handlar om ett samhälles olika värden. Kanske är att ha roligt viktigare för hälsan än att motionera av plikt och kanske är gemensamhetskapande aktiviteter viktigare för hälsan och livskvaliteten än individualiserade aktiviteter.

Referenser

- Argyle, Michael (1996) *The Social Psychology of Leisure*. Penguin Books. London
- Aronsson, Lars (1997) *Turismens hållbara utveckling*. Högskolan i Karlstad. Forskningsrapport 97:8. Samhällsvetenskapliga institutionen.
- Deem, Rosemary (1986) *All Work and no play? The Sociology of Women and Leisure*. Milton Keynes: Open University Press
- Deem, Rosemary (1995) Kvinnors fritid i Storbritannien under 1990-talet: praktik och politik i *Fria Val? Om kön, makt och fritid*. Delbetänkande från fritidsutredningen. SOU 1995: 145
- Berger och Luckman (1979) *Kunskapsociologi. Hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. Stockholm. Wahlström och Widstrand.
- Bjerrum Nielsen och Rudberg (1991) *Historien om pojkar och flickor*. Lund: Studentlitteratur
- Bladh, Gabriel (2012) *Det svenska friluftslivets geografi*. Rapport nr. 21 i Forskningsprojektet Friluftsliv i förändring, Östersund
- Blomdahl, Ulf och Elofsson, Stig (1987) *Fritids- och kulturvanor i Eskilstuna - en studie av årskurserna 1-9*. Eskilstuna: Eskilstuna kommun, kultur- och fritidsnämnden
- Bonend, Arend. McCabe, John T, & Schaw Susan M (1991) *Do More constraints Mean Less Leisure? Examining the Relationship between Constraints and Participation*. *Journals of Leisure Research*, Vol. 23, No.4, pp. 286-300
- Eskilsson, Lena (2000) *Lediga stunder* I Berggren, L (red). *Fritidskulturer*. Lund: Studentlitteratur
- Fasting, Kari (1995) *Kvinnor, idrott och fritid*. i *Fria Val? Om kön, makt och fritid*. Delbetänkande från fritidsutredningen. SOU 1995: 145
- Fischer, Eileen & Gainer, Brenda (1994) *Masculinity and the Consumption of organized Sports*, i *Gender Issues and Consumer Behavior*. Ed Arnold Costa Janeen, Thousand Oaks - London - New Delhi: Sage
- Fredman, Peter. Karlsson, Sven-Erik. Romild, Ulla och Sandell, Klas (red.) (2008a) *Vilka är ute i naturen?* Rapport nr. 1 i Forskningsprojektet Friluftsliv i förändring, Östersund.

Fredman, Peter. Karlsson, Sven-Erik. Romild, Ulla och Sandell, Klas (red.) (2008b) *Vara i naturen eller varför inte?* Rapport nr. 2 i Forskningsprojektet Friluftsliv i förändring, Östersund.

Fredman, Peter. Karlsson, Sven-Erik,. Romild, Ulla och Sandell, Klas (red.) (2008c) *Besöka naturen – hemma eller borta.* Rapport nr. 3 i Forskningsprojektet Friluftsliv i förändring, Östersund.

Fredman, Peter. Karlsson, Sven-Erik. Romild, Ulla och Sandell, Klas (red.) (2008d) *Vad är friluftsliv?* Rapport nr. 4 i Forskningsprojektet Friluftsliv i förändring, Östersund.

Godbey, Geoffrey (1994) *Leisure in your life: An exploration.* Venture Publishing, Inc. State College Pennsylvania

Henderson, Karla A och Jackson, Edgar L (1995) Gender-Based Analysis of Leisure Constraint. *Leisure Sciences Vol. 17, No. 1*, pp.31-51

Henderson, Karla A. Stalnaker, Deborah and Taylor, Glenda (1988) "The relationship between Barriers to Recreation and Gender-Role Personality Traits for Women". *Journal of Leisure Research, 1988, Vol. 20, No. 1*, pp. 69-80

Henderson, Karla A (1995) Feministisk forskning synliggör kvinnors fritid, i *Fria Val? Om kön, makt och fritid.* Delbetänkande från fritidsutredningen. SOU 1995: 145

Hirdman, Yvonne (2001) *Genus: Om det stabila föränderliga former.* Liber. Malmö

Horna, Jarmila (1994) *The Study of Leisure.* Toronto - New York - London: Oxford University Press

I tid och otid (1992) En undersökning om kvinnors och mäns tidsanvändning, 1990/1991. Stockholm: SCB

Johansson, Thomas and Miguel, Fredrik (1992) *Do the Right Thing. Lifestyle and Identity in Contemporary Youth Culture.* Stockholm. Almqvist & Wiksell International

Karlsson, Sven-Erik (2012) *Från fiske och jakt till hälsofrämjande motion. Friluftsliv i förändring – en komplex historia.* Rapport nr 23 i Forskningsprojektet Friluftsliv i förändring, Östersund.

Nilsson, (1994) *Den allvarsamma fritiden.* Statens ungdomsråd. Stockholm

Pedersen, Kirsti (1999) "Det har bare vaert naturlig". Friluftsliv, kjønn og kulturelle brytninger. Avhandling, institutt for samfunnsfag. Norges Idrottshøgskole. Alta
Pettersson Forsberg, Lena (2009) *Friluftsliv och naturturism i kommunal planering*. Forskningsprogrammet Friluftsliv i förändring, rapport nr 8

Rojek, Chris (1995) *Decentring Leisure. Rethinking Leisure Theory*. London: Sage

Romild, U. Fredman, Peter & Daniel Wolf-Watz (2011) Socio-economic Determinants, Demand and Constraints to Outdoor Recreation Participation. Report no 16 within the research program Outdoor recreation in Change.

SCB (1993) Fritid 1976-1991. Levnadsförhållanden, rapport 85. Statistiska centralbyrån

Shamir, B and Ruskin, H (1993) Sex differences in recreational sport behaviour and attitudes: A study of married couples in Israel. *Leisure Sciences*, 2. pp. 253-268

Ulmanen, Petra (1995) Kvinnorörelse i miniformat i *Fria Val? Om kön, makt och fritid*. Delbetänkande från fritidsutredningen. SOU 1995: 145

Wearing, Betsy (1991) Leisure and Women's Identity: Conformity or Individuality? *Society and leisure*, Vol. 14, No. 2, pp 575-586

Bilaga 1

Östersund, 1 oktober 2007

En studie om fritidsaktiviteter och naturupplevelser

Hej

Du ingår i ett slumpmässigt urval av personer bosatta i Sverige som får denna postenkät där vi ställer frågor om aktiviteter och upplevelser i naturen under din fritid. (Adresskälla: SPAR)

Utomhusaktiviteter på fritiden är för många människor viktiga inslag till vardags, under helger eller längre ledigheter – för andra har det mindre betydelse. Vår forskning ska öka kunskapen om detta. Det är därför viktigt att så många som möjligt svarar. Alla svar är lika viktiga!

Enkäten handlar bl.a. om dina vistelser i naturområden, vilka utomhusaktiviteter du ägnar dig åt – eller inte ägnar dig åt – din uppfattning om naturens tillgänglighet mm. Det är viktigt att enkäten besvaras av personen den är adresserad till och alla svar behandlas anonymt.

Enkäten är en del i ett större vetenskapligt projekt med forskare från sju olika universitet och högskolor i Sverige. Vi som ansvarar för detta utskick arbetar på Mittuniversitetet i Östersund. Mer information hittar du på www.friluftsforskning.se

Vi ber dig att posta det ifyllda frågeformuläret så snart som möjligt i det ”portofria” svarskuvertet.

Ett stort tack för din medverkan i vår forskning! Är det något du undrar över är du förstås välkommen att höra av dig.

Ulla Romild
Projektledare
063-165399
ulla.romild@miun.se

Peter Fredman
Forskningsledare
063-195804
peter.fredman@etour.se

OBS! Vänd sida för en lista över utomhusaktiviteter

Lista över utomhusaktiviteter

Framför varje aktivitet finns ett nummer som vi hänvisar till i formuläret.

1. Strövat i skog och mark (t ex för att titta på naturen, plocka svamp och bär)	23. Åkt skridskor / långfärdsskridskor
2. Tagit nöjes- och motionspromenader av annat slag	24. Kört/åkt motorbåt
3. Promenerat med hund	25. Kört/åkt snöskoter
4. Vandrat i fjällen	26. Spelat paintball, rollspel (lajv) etc.
5. Vandrat på vandringsleder i låglandsterräng	27. Bedrivit geocaching
6. Joggat / terrängsprungit	28. Solbadat
7. Gått stavgång	29. Jagat
8. Cyklat i terrängen (MTB)	30. Kört/åkt hundspann
9. Cyklat på vägar	31. Kört/åkt vattenskoter/jetski
10. Åkt rullskridskor /inlines/rullskidor	32. Spelat golf
11. Åkt skateboard	33. Orienterat
12. Badat utomhus i sjö/hav	34. Klättrat, bestigit berg
13. Badat utomhus i pool/äventyrsbad	35. Åkt pulka/kälke
14. Dykt, snorklat	36. Ridit i terräng
15. Paddlat kanot/kajak	37. Arbetat i trädgården
16. Seglat, vind/vågsurfat	38. Tältat/övernattat i naturen
17. Kört/åkt vattenskidor/wakeboard	39. Haft picknick eller grillat i naturen
18. Fritidsfiskat	40. Studerat växter/djur/fågelskådat
19. Åkt längdskidor/turskidor	41. Mediterat, Yoga el. likn. i naturen
20. Gått på snöskor	42. Flugit motor- eller segelflygplan
21. Åkt utför på skidor	43. Seglat kite/drake, hanggliding, fallskärm, basejump och liknande
22. Åkt snowboard	44. Annat:

En studie om fritidsaktiviteter och naturupplevelser

Mittuniversitetet
MID SWEDEN UNIVERSITY

TÄNK PÅ DETTA NÄR DU BESVARAR ENKÄTEN

- **Frågorna avser aktiviteter och naturupplevelser på din fritid. Inkludera inte aktiviteter och upplevelser i samband med yrkesarbete, studier etc.**
- **Vissa frågor kanske handlar om något du är mindre intresserad av, likväl är dina svar mycket viktiga för oss.**
- **Även om du tycker att några frågor är svåra att besvara exakt, svara så gott du kan. Dina svar är värdefulla även om de är ungefärliga.**
- **Returnera det ifyllda formuläret i det portofria svarskuvertet.**
- **Om du hellre besvarar enkäten på Internet, gå då till adressen:
<http://gathering.itm.miun.se/fritids.survey>
Logga in med de uppgifter som finns längst ner på enkätens baksida.**

Först vill vi ställa några frågor om dig, din uppväxt och dina eventuella vistelser i naturen.

1. Jag är...

Kvinna Man

2. Jag är född år...

1 9 _ _

3a. Var bor du idag? Kryssa i det alternativ som bäst beskriver ditt bostadsområde.

- Landsbygd med högst ett fåtal hus inom synhåll
- By eller mindre ort på landsbygden med i huvudsak en- eller tvåfamiljshus
- By eller mindre ort på landsbygden med blandad bebyggelse, en- eller tvåfamiljshus och flerfamiljshus
- Tätbebyggt område, stadsdel eller förort med i huvudsak en- eller tvåfamiljshus
- Tätbebyggt område med blandad bebyggelse, en- eller tvåfamiljshus och flerfamiljshus
- Tätbebyggt område med i huvudsak flerfamiljshus

3b. Om du fyllt i något av de tre sista alternativen i föregående fråga ("tätbebyggt område...") vill vi att du anger typ av tätort:

- Mindre stad (mindre än ca 50 000 innevånare)
- Medelstor stad (ca 50 000 - 200 000 innevånare)
- Storstad (mer än ca 200 000 innevånare)

4. I vilken utsträckning uppfattar du följande som natur? Markera med kryss.

	Inte alls	Delvis	Till stor del	Helt och hållet
Skogar	☐	☐	☐	☐
Badstränder	☐	☐	☐	☐
Fjäll	☐	☐	☐	☐
Beteshagar	☐	☐	☐	☐
Åkrar	☐	☐	☐	☐
Trädgårdar	☐	☐	☐	☐
Parker i städer	☐	☐	☐	☐
Golfbanor	☐	☐	☐	☐
Elljusspår	☐	☐	☐	☐
Sjöar och hav	☐	☐	☐	☐
Fotbollsplaner	☐	☐	☐	☐

5. Ungefär hur ofta är du ute i naturen? Kryssa i det alternativ som passar in bäst för dig på vardagar, helger och längre ledigheter.

	Aldrig	Sällan	Ganska ofta	Mycket ofta
På vardagarna	☐	☐	☐	☐
På helger	☐	☐	☐	☐
Under längre ledigheter, semestrar, lov etc	☐	☐	☐	☐

6. Ungefär hur ofta var du ute i naturen som barn (innan du fyllde 12 år)?

	Aldrig	Sällan	Ganska ofta	Mycket ofta
På vardagarna	☐	☐	☐	☐
På helger	☐	☐	☐	☐
Under längre ledigheter, semestrar, lov etc	☐	☐	☐	☐

7. Att vistas i naturen brukar få mig att känna eller uppleva...

Markera med ett kryss i vilken grad du instämmer med följande påståenden.

	Helt oenig	Delvis oenig	Varken enig eller oenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ej
...en ökad insikt om "samspelet i naturen", att allt hänger samman	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...en känsla av att staden är beroende av den omgivande naturen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...en känsla av att jag själv och alla människor hör samman med, och ingår i naturen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

8a. Hur bodde du när du växte upp? Kryssa det alternativ som bäst motsvarar ditt huvudsakliga boende fram till 18 års ålder.

- Landsbygd med högst ett fåtal hus inom synhåll
- By eller mindre ort på landsbygden med i huvudsak en- eller tvåfamiljshus
- By eller mindre ort på landsbygden med blandad bebyggelse, en- eller tvåfamiljshus och flerfamiljshus
- Tätbebyggt område, stadsdel eller förort med i huvudsak en- eller tvåfamiljshus
- Tätbebyggt område med blandad bebyggelse, en- eller tvåfamiljshus och flerfamiljshus
- Tätbebyggt område med i huvudsak flerfamiljshus

8b. Om du fyllt i något av de tre sista alternativen i föregående fråga ("tätbebyggt område...") vill vi att du anger typ av tätort:

- Mindre stad (mindre än ca 50 000 innevånare)
- Medelstor stad (ca 50 000 - 200 000 innevånare)
- Storstad (mer än ca 200 000 innevånare)

9. Var växte du respektive dina föräldrar upp? Kryssa eller skriv det alternativ som passar bäst.

	I Sverige	I annat land, (ange vilket):
Jag själv växte upp	☐	_____
Min mor växte upp	☐	_____
Min far växte upp	☐	_____

Här följer en lista över olika utomhusaktiviteter. Framför varje aktivitet finns ett nummer som vi hänvisar till i andra frågor längre fram. Samma lista finns också på baksidan av följebrevet för att underlätta när du svarar på frågorna.

10. Hur många gånger har du ägnat dig åt respektive aktivitet utomhus under fritiden de senaste 12 månaderna? Kryssa ett alternativ för varje aktivitet.

	Ingen gång	1-5 ggr	6-20 ggr	21-60 ggr	Mer än 60 ggr
1. Strövat i skog och mark (t ex för att titta på naturen, plocka svamp och bär)	☐	☐	☐	☐	☐
2. Tagit nöjes- och motionspromenader av annat slag	☐	☐	☐	☐	☐
3. Promenerat med hund	☐	☐	☐	☐	☐
4. Vandrat i fjällen	☐	☐	☐	☐	☐
5. Vandrat på vandringsleder i låglandsterräng	☐	☐	☐	☐	☐
6. Joggat/ terrängsprungit	☐	☐	☐	☐	☐
7. Gått stavgång	☐	☐	☐	☐	☐
8. Cyklat i terrängen (MTB)	☐	☐	☐	☐	☐
9. Cyklat på vägar	☐	☐	☐	☐	☐
10. Åkt rullskridskor/inlines/rullskidor	☐	☐	☐	☐	☐
11. Åkt skateboard	☐	☐	☐	☐	☐
12. Badat utomhus i sjö/hav	☐	☐	☐	☐	☐
13. Badat utomhus i pool/äventyrsbad	☐	☐	☐	☐	☐
14. Dykt, snorklat	☐	☐	☐	☐	☐
15. Paddlat kanot/kajak	☐	☐	☐	☐	☐
16. Seglat, vind/vågsurfat	☐	☐	☐	☐	☐
17. Kört/åkt vattenskidor/wakeboard	☐	☐	☐	☐	☐

	Ingen gång	1-5 ggr	6-20 ggr	21-60 ggr	Mer än 60 ggr
18. Fritidsfiskat	☐	☐	☐	☐	☐
19. Åkt längdskidor/turskidor	☐	☐	☐	☐	☐
20. Gått på snöskor	☐	☐	☐	☐	☐
21. Åkt utför på skidor	☐	☐	☐	☐	☐
22. Åkt Snowboard	☐	☐	☐	☐	☐
23. Åkt skridskor/långfärdsskridskor	☐	☐	☐	☐	☐
24. Kört/åkt motorbåt	☐	☐	☐	☐	☐
25. Kört/åkt snöskoter	☐	☐	☐	☐	☐
26. Spelat paintball, rollspel (lajv) etc	☐	☐	☐	☐	☐
27. Bedrivit geocaching	☐	☐	☐	☐	☐
28. Solbadat	☐	☐	☐	☐	☐
29. Jagat	☐	☐	☐	☐	☐
30. Kört/åkt hundspann	☐	☐	☐	☐	☐
31. Kört/åkt vattenskoter/jetski	☐	☐	☐	☐	☐
32. Spelat golf	☐	☐	☐	☐	☐
33. Orienterat	☐	☐	☐	☐	☐
34. Klättrat, bestigit berg	☐	☐	☐	☐	☐
35. Åkt pulka/kälke	☐	☐	☐	☐	☐
36. Ridit i terräng	☐	☐	☐	☐	☐
37. Arbetat i trädgården	☐	☐	☐	☐	☐
38. Tältat/övernattat i naturen	☐	☐	☐	☐	☐
39. Haft picknick eller grillat i naturen	☐	☐	☐	☐	☐
40. Studerat växter/djur/fågelskådat	☐	☐	☐	☐	☐
41. Mediterat, Yoga eller liknande i naturen	☐	☐	☐	☐	☐
42. Sportflugit motor- eller segelflygplan	☐	☐	☐	☐	☐
43. Seglat kite/drake, hanggliding, fallskärm, basejump och liknande	☐	☐	☐	☐	☐
44. Annat:	☐	☐	☐	☐	☐

Om du inte ägnat dig åt någon enda av aktiviteterna ovan kan du kryssa här och gå vidare till fråga 14

Olika utomhusaktiviteter kan ha olika betydelse på vardagar, på helger och under längre ledigheter. Titta på *listan över utomhusaktiviteter* på baksidan av följebrevet och besvara nedanstående frågor.

11. Vilken av aktiviteterna på listan har varit viktigast för dig på vardagar, under helger respektive under längre ledigheter de senaste 12 månaderna? Ange en aktivitet per rad. Du kan naturligtvis ange samma aktivitet på mer än en rad om den återkommande är den viktigaste.

Aktivitet nr _____ har varit viktigast för mig på vardagar

Aktivitet nr _____ har varit viktigast för mig på helger

Aktivitet nr _____ har varit viktigast för mig under längre ledigheter

12. Tänk nu på de aktiviteter du angav i föregående fråga. Varför har de varit viktiga för dig? Kryssa för de faktorer som haft betydelse för dig vid utövandet av respektive aktivitet.

	Den aktivitet som varit viktigast för mig på <u>vardagar</u>	Den aktivitet som varit viktigast för mig på <u>helger</u>	Den aktivitet som varit viktigast för mig under <u>längre ledigheter</u>
Utöva fysisk aktivitet	☐	☐	☐
Vara nära naturen	☐	☐	☐
Umgås med vänner	☐	☐	☐
Umgås med familjen	☐	☐	☐
Uppleva avkoppling	☐	☐	☐
Uppleva ensamhet	☐	☐	☐
Uppleva äventyr och utmaningar	☐	☐	☐
Komma bort från arbetet	☐	☐	☐
Komma bort från hemmet	☐	☐	☐
Ha kul	☐	☐	☐
Möta nya människor	☐	☐	☐
Vinna anseende och respekt	☐	☐	☐
Uppleva en andlig dimension	☐	☐	☐

Nu ställer vi några frågor om framtiden. Vi frågar också om vilka utomhusaktiviteter som du inte kan utöva i den utsträckning du skulle vilja.

13. Titta på *listan över utomhusaktiviteter* på baksidan av följebrevet. Finns det någon eller några aktiviteter som du tror att du kommer ägna dig mindre åt om 5 år jämfört med idag? Ange högst en aktivitet per rad.

- Nej
- Ja → På vardagar minskar framför allt aktivitet nummer _____
På helger minskar framför allt aktivitet nummer _____
Under längre ledigheter minskar framför allt aktivitet nummer _____

14. Titta på *listan över utomhusaktiviteter* på baksidan av följebrevet. Finns det någon eller några aktiviteter du tror att du kommer ägna dig mer åt om 5 år jämfört med idag? Ange högst en aktivitet per rad.

- Nej
- Ja → På vardagar ökar framför allt aktivitet nummer _____
På helger ökar framför allt aktivitet nummer _____
Under längre ledigheter ökar framför allt aktivitet nummer _____

15. Var skulle du önska att du kunde ägna dig åt utomhusaktiviteter i framtiden (om ca 5 år eller mer)? Markera med ett kryss per kolumn.

	På <u>vardagar</u>	På <u>helger</u>	Under <u>längre ledigheter</u>
På ungefär samma platser som idag	☐	☐	☐
Närmare min bostad	☐	☐	☐
Längre bort från min bostad	☐	☐	☐

16. Titta återigen på *listan över utomhusaktiviteter* på baksidan av följebrevet. Finns det någon eller några aktiviteter du skulle vilja ägna dig mer åt i dagsläget?

- Nej → Gå till fråga 18
- Ja → På vardagar skulle jag vilja ägna mig mer åt aktivitet nummer _____
På helger skulle jag vilja ägna mig mer åt aktivitet nummer _____
Under längre ledigheter skulle jag vilja ägna mig mer åt aktivitet nummer _____

17. Det kan finnas många olika orsaker varför man inte har möjlighet att ägna sig åt utomhusaktiviteter i den utsträckning man önskar. Tänk nu på de aktiviteter du angav i föregående fråga. Varför kan du inte ägna dig åt dessa aktiviteter i den utsträckning du önskar? Kryssa de faktorer som har betydelse för respektive aktivitet.

	Den aktivitet jag helst skulle vilja ägna mig mer åt på <u>vardagar</u>	Den aktivitet jag helst skulle vilja ägna mig mer åt på <u>helger</u>	Den aktivitet jag helst skulle vilja ägna mig mer åt under <u>längre ledigheter</u>
Kostar för mycket pengar	☐	☐	☐
Alltför fysiskt krävande	☐	☐	☐
Saknar tillgång till lämpliga platser / områden	☐	☐	☐
Saknar någon att utöva den med	☐	☐	☐
Saknar kunskap/ utbildning	☐	☐	☐
Saknar utrustning	☐	☐	☐
Saknar tid	☐	☐	☐
Saknar mod	☐	☐	☐
Familjesituationen	☐	☐	☐
Funktionshinder/sjukdom	☐	☐	☐
Annan orsak, ange: _____	☐	☐	☐

Nu följer några frågor om det naturområde som är viktigast för dig att besöka på fritiden i regionen där du bor. Frågorna avser dina besök de senaste 12 månaderna.

18. Har du under de senaste 12 månaderna på fritiden besökt naturområden, som ligger högst 10 mil från din bostad?

- Nej → Gå till fråga 28
- Ja → Vilket naturområde är viktigast för dig?
Ange om möjligt områdets namn: _____

19. Hur skulle du beskriva detta naturområde? Markera med ett kryss.

☐ Mest sjö och vattendrag	☐ Mest åker
☐ Mest hav	☐ Mest fjäll
☐ Mest skärgård	☐ Mest bebyggelse
☐ Mest skog	☐ Mest park
☐ Mest ängs-, betes- och hagmark	☐ Mest öppen (gräs-) yta

20. Vilken aktivitet har du huvudsakligen ägnat dig åt i detta naturområde under de senaste 12 månaderna? Svara med aktivitetens nummer från den bifogade listan över utomhusaktiviteter på följebrevets baksida.

Jag brukar huvudsakligen ägna mig åt aktivitet nummer: _____

21. Ungefär hur långt är det mellan din bostad och detta naturområde? Skriv på en av de tomma raderna.

Cirka _____ kilometer, *eller* cirka _____ meter

22. Hur ofta har du besökt detta naturområde under de senaste 12 månaderna? Markera med ett kryss.

Mindre än 4
ggr per år

Cirka 4-8 ggr per
år

Cirka 1-3 ggr
per månad

Cirka 1-3 ggr
per vecka

Cirka 4-6 ggr
per vecka

Varje dag

23. Hur länge varade ditt genomsnittliga besök i detta naturområde (förutom resan dit och hem)? Skriv på en av de tomma raderna.

Cirka _____ dagar, *eller* cirka _____ timmar, *eller* cirka _____ minuter

24. Att besöka ett naturområde är ofta förenat med kostnader av olika slag, till exempel bilbränsle, buss- eller tågbiljetter, mat, dryck, utrustning, mm. Tänk nu på hur du brukar färdas till och från naturområdet du nämnt i fråga 18 och vad du brukar göra när du är där.

Hur mycket pengar spenderade du i samband med ett genomsnittligt besök i detta naturområde?

Resa dit och hem: Cirka _____ kronor per besök

Övriga kostnader: Cirka _____ kronor per besök

Total kostnad: Cirka _____ kronor per besök

25. Tänk dig att du skulle fortsätta att besöka och uppleva naturområdet i fråga 18 så som du brukar. Du skulle färdas lika långt och göra ungefär samma saker där som du brukar. Men tänk dig också att dina kostnader för att besöka området ökade, dvs blev större än vad du angav i föregående fråga.

Hur stor skulle då din totala kostnad för ett genomsnittligt besök maximalt få bli innan du skulle besluta dig för att inte alls besöka naturområdet du nämnt i fråga 18?

Min totala kostnad skulle maximalt få bli _____ kronor per besök

29. Har du någon gång besökt följande områden?

	Vet ej	Nej	Ja	Ungefärligt antal dagar du besökt området senaste 12 månaderna
Kosterhavet utanför Bohuslän	☐	☐	☐	→ _____
Kinnekulle i Västergötland	☐	☐	☐	→ _____
Torup skogsområde öster om Malmö	☐	☐	☐	→ _____
Järvafältet i norra Stockholm	☐	☐	☐	→ _____
Laponia i Norrbottens fjällvärld	☐	☐	☐	→ _____
Delsjöns skogsområde i Göteborg	☐	☐	☐	→ _____
Blekinge skärgård	☐	☐	☐	→ _____
Tyresta nationalpark i Stockholm	☐	☐	☐	→ _____
Glaskogen i västra Värmland	☐	☐	☐	→ _____
Söderåsens nationalpark i Skåne	☐	☐	☐	→ _____
Muddus nationalpark i Norrbotten	☐	☐	☐	→ _____
Hamra nationalpark i södra Härjedalen	☐	☐	☐	→ _____
Tivedens nationalpark i Västergötland	☐	☐	☐	→ _____
Store Mosse nationalpark i Småland	☐	☐	☐	→ _____

Nu följer några frågor som handlar om begreppet friluftsliv och utövande av friluftsliv.

30. I vilken utsträckning anser du att följande är friluftsliv? Kryssa det alternativ som bäst stämmer med din åsikt.

	Inte alls	Delvis	Till stor del	Helt och hållet	Vet ej
Vandra i skog och mark	☐	☐	☐	☐	☐
Köra/åka med motorbåt	☐	☐	☐	☐	☐
Fjällvandringar	☐	☐	☐	☐	☐
Orienteringstävling	☐	☐	☐	☐	☐
Fågelskådning	☐	☐	☐	☐	☐
Köra/åka snöskoter	☐	☐	☐	☐	☐
Trädgårdsodling	☐	☐	☐	☐	☐
Gå i en park i staden	☐	☐	☐	☐	☐
Utförsåkning på skidort	☐	☐	☐	☐	☐
Bada i havet	☐	☐	☐	☐	☐
Paddla havskajak	☐	☐	☐	☐	☐
Spela golf	☐	☐	☐	☐	☐

Om du inte alls är intresserad av friluftsliv så sätt ett kryss här och gå vidare till fråga 33

31. Vad är negativt och positivt för dig vid utövande av friluftsliv? Kryssa det alternativ som bäst stämmer med din åsikt för varje påstående.

	Mycket negativt	Negativt	Varken eller	Positivt	Mycket positivt
Att det finns iordninggjorda lägerplatser med toalett, soptunnor, eldstad, mm	☐	☐	☐	☐	☐
Att det finns markerade leder och informationsskyltar	☐	☐	☐	☐	☐
Att det finns bullerfria områden	☐	☐	☐	☐	☐
Att man kan förflytta sig långa sträckor utan att se hus, vägar eller andra besökare	☐	☐	☐	☐	☐
Att området har sällsynta växter och djur	☐	☐	☐	☐	☐
Att området är obetydligt påverkat av människor	☐	☐	☐	☐	☐
Att det finns naturvägledning i form av guidade turer	☐	☐	☐	☐	☐

32. Olika faktorer i omgivningen kan påverka ditt utbyte av friluftsliv. Kryssa för i vilken grad du anser att följande aspekter är negativa eller positiva för ditt friluftsliv.

	Mycket negativt	Negativt	Varken eller	Positivt	Mycket positivt
Buller från trafik, industriverksamheter och liknande	☐	☐	☐	☐	☐
Buller från andra fritidsaktiviteter som t ex motorbåtar, snöskotrar och musik	☐	☐	☐	☐	☐
Närvaro av andra människor	☐	☐	☐	☐	☐
Minskad tillgänglighet till attraktiva områden pga stängsel, bebyggelse etc	☐	☐	☐	☐	☐
Bristande skötsel och underhåll av stigar, bänkar, grillplatser etc	☐	☐	☐	☐	☐
Skräp i naturen	☐	☐	☐	☐	☐
Tecken på miljöproblem som algbloomning och liknande	☐	☐	☐	☐	☐
Spår av aktivt skogsbruk som kalhyggen, skogsbilvägar etc	☐	☐	☐	☐	☐
Lukt och ljud från jordbruk	☐	☐	☐	☐	☐

34. Människors möjligheter att utöva friluftsliv beror bland annat på tillgång till lämpliga områden, parkeringsplatser, leder, skidspår, vägvisning, information etc. **Enligt din åsikt, hur bör nedanstående huvudsakligen finansieras?** Kryssa för ett alternativ per rad.

	Bör huvudsakligen finansieras genom...			
	Skatter (alla "betalar")	Avgifter (användarna "betalar")	Ideellt arbete (intresseföreningar "betalar")	Vet ej
Vandrings- och skidleder	☐	☐	☐	☐
Elljusspår, preparerade skidspår	☐	☐	☐	☐
Parkering vid friluftsområden	☐	☐	☐	☐
Informationsmaterial (hemsidor, broschyrer, kartor mm)	☐	☐	☐	☐
Skytning och utställningar vid friluftsområden	☐	☐	☐	☐
Badplatser	☐	☐	☐	☐
Guidade turer i naturen	☐	☐	☐	☐
Övernattningsstugor	☐	☐	☐	☐

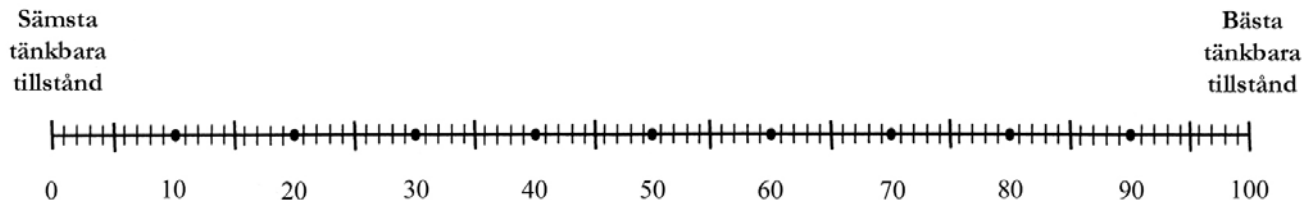
I detta avsnitt ställer vi några frågor om naturens tillgänglighet, allemansrätt, strandskydd, hälsa och miljö.

35. Allemansrätten ger möjlighet till att vistas ganska fritt i skog och mark utan markägarens tillstånd. Tror du att följande påståenden är sanna eller falska utifrån vad du vet om den svenska allemansrätten? Kryssa ett alternativ för varje påstående.

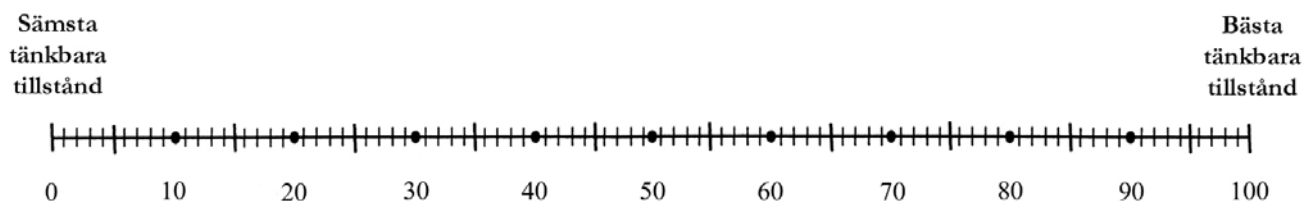
	Sant	Falskt	Vet ej
Du får plocka bär och svamp i skogen utan att fråga markägaren om lov	☐	☐	☐
Hundar får springa lösa i skog och mark året runt	☐	☐	☐
Du får fritt fiska med kastspö (handredskap) i våra fem största sjöar Vänern, Vättern, Mälaren, Hjälmaren och Storsjön	☐	☐	☐
Du får utan att fråga tälta en natt på mark som inte används för jordbruk och som ligger långt från hus där folk bor	☐	☐	☐
Du får utan att fråga fälla enstaka större träd i någon annans skog om du bara använder veden på platsen	☐	☐	☐

38. För att förstå hur bra eller dåligt ett hälsotillstånd är har vi i denna fråga ritat en skala där bästa tänkbara hälsotillstånd har värdet 100 och sämsta tänkbara hälsotillstånd har värdet 0. Vi vill att du på skalan markerar hur bra eller dåligt ditt hälsotillstånd är i olika situationer.

a) Enligt din egen uppfattning, hur bra eller dåligt är ditt hälsotillstånd idag? Markera med ett kryss på skalan.

b) Enligt din egen uppfattning, hur bra eller dåligt skulle ditt hälsotillstånd vara idag om du under det senaste året (12 månader) inte alls hade haft möjlighet att utöva friluftsliv? Markera med ett kryss på skalan.

39. Vilket av följande gör du av miljöskäl? Kryssa ett alternativ per rad.

	Mycket sällan	Ganska sällan	Ganska ofta	Mycket ofta	Vet ej / ej relevant
Jag sänker hastigheten vid bilkörning	☐	☐	☐	☐	☐
Jag väljer att gå, cykla och nyttja kollektivtrafik istället för att ta bil	☐	☐	☐	☐	☐
Jag väljer tåg istället för flyg	☐	☐	☐	☐	☐
Jag sorterar hushållsavfall	☐	☐	☐	☐	☐
Jag äter ekologiskt odlad mat	☐	☐	☐	☐	☐
Jag handlar miljömärkta varor	☐	☐	☐	☐	☐

42. Turistande i naturen är för mig...

Dåligt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Bra
Fritt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Tvång
Gemenskap	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Enskildhet
Otrygghet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Trygghet
Passivt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Aktivt
Skadligt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Hälsosamt
Meningslöst	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Meningsfullt
Smutsigt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Rent
Lätt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Tungt
Konkurrens	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Samarbete
Manligt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kvinnligt
Allvar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Glädje
Billigt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Dyrt
Vardag	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Helg
Hemma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Borta

Nu några frågor om fritidsboende.

43. Äger du, brukar du hyra eller har du på annat sätt tillgång till fritidsboende (fritidsstuga eller annan fritidsbostad)? Markera ett eller flera alternativ.

- Ja, jag äger eget fritidsboende
- Ja, jag hyr regelbundet fritidsboende
- Ja, jag har tillgång till fritidsboende på annat sätt
- Nej, jag har inte tillgång till fritidsboende → Gå vidare till fråga 47

44. Var ligger ditt fritidsboende?

Om fritidsboendet är i Sverige, ange vilken/vilka kommun(-er); _____

Om fritidsboendet är i utlandet, ange vilket/vilka land/länder; _____

45. Hur många endagsbesök (utan övernattnig) har du gjort i ditt fritidsboende de senaste 12 månaderna?

Jag har gjort ungefär _____ endagsbesök

46. Hur många övernattningar har du gjort i ditt fritidsboende de senaste 12 månaderna?

Jag har gjort ungefär _____ övernattningar

Nu följer några frågor om din bakgrund. Svaren behövs för att jämföra olika grupper i samhället. Vi redovisar aldrig enskilda svar.

47. Postnumret till min bostadsadress är: _____

48. Vilket av följande alternativ stämmer bäst in på dig?

- Ensamstående/singel
- Gift/sammanboende
- Särbo

49. Ingår det barn/ungdomar i ditt hushåll?

- Nej
- Ja → antal 0-5 år: _____
antal 6-12 år: _____
antal 13-18 år: _____
antal 19 år eller äldre: _____

50. Vilken eller vilka av följande beskrivningar stämmer bäst in för dig? Kryssa för ett eller flera alternativ.

☐ Arbetar där de flesta tillhör fackförbund inom LO	☐ Har pension
☐ Arbetar där de flesta tillhör fackförbund inom TCO	☐ Har sjuk- eller aktivitetsersättning
☐ Arbetar där de flesta tillhör fackförbund inom SACO	☐ Arbetslös
☐ Arbetar i eget eller familjemedlems jordbruk/skogsbruk	☐ Föräldraledig
☐ Arbetar i eget eller familjemedlems företag	☐ Tjänstledig av andra skäl än föräldraledighet
☐ Arbetar inom offentlig sektor	☐ Värnpliktig
☐ Arbetar inom privat sektor	☐ Studerande
☐ Arbetar inom föreningsliv/ideell verksamhet	☐ Hemarbetande
☐ Har chefsbefattning	☐ Annat: _____

51. Vilken utbildning har du? Kryssa den högsta utbildning du har. Om du ännu inte avslutat din utbildning, kryssa då för den utbildning du just nu deltar i.

- Obligatorisk skola (t ex grundskola, folkskola)
- Gymnasieutbildning (även realexamen, folkhögskola, yrkesskola, fackskola etc)
- Universitets- eller högskoleutbildning

52. Ungefär hur stor är ditt hushålls sammanlagda disponibla inkomst (efter skatt men inklusive ev bidrag etc) per månad? Avrundat till närmaste tusental.

☐ Lägre än 10 000 kr per månad	☐ 41 000 – 50 000 kr per månad
☐ 10 000 – 20 000 kr per månad	☐ 51 000 – 60 000 kr per månad
☐ 21 000 – 30 000 kr per månad	☐ 61 000 – 70 000 kr per månad
☐ 31 000 – 40 000 kr per månad	☐ Mer än 70 000 kr per månad

53. Inkomsten ska räcka till många olika slags utgifter som boende, mat, kläder, resor, fritidsaktiviteter etc. Uppskatta ungefär hur mycket pengar du använt för utgifter som kan relateras till friluftsliv för egen del och för medlemmar i ditt hushåll under de senaste 12 månaderna.

Jag har använt cirka _____ kronor för utgifter som kan relateras till mitt friluftsliv de senaste 12 månaderna.

54. Är du medlem i någon friluftorganisation?

- Nej Ja

55. Vilket av följande saker har Du tillgång till? Markera med ett eller flera kryss.

☐ Regnkläder	☐ Skidor
☐ Gummistövlar	☐ Tält
☐ Vandringskängor	☐ Kikare

STORT TACK FÖR DIN MEDVERKAN !

Enkäten du just besvarat ingår i ett forskningsprojekt om svenskarnas friluftsliv. I den avslutande delen av projektet kommer vi bl a studera hur friluftslivet varierar under olika årstider. Det gör vi genom en enkät på Internet som består av fyra delar vilka besvaras en gång i kvartalet med start i december 2007. Vi hoppas att du har möjlighet att medverka också i denna del av undersökningen.

För att kontakta dig och meddela när det är dags att fylla i enkäten behöver vi din e-postadress. Vi kommer naturligtvis inte att använda adressen för något annat ändamål, inte heller skicka den vidare till någon annan.

JA, jag ställer upp i den avslutande undersökningen. Ni kan kontakta mig på följande e-post adress.
OBS, skriv tydligt!

E-post: _____

Ulla Romild
Projektledare

Mittuniversitetet
Telefon: 063- 16 53 99
E-post: ulla.romild@miun.se

Inloggningsuppgifter till webbenkät: <http://gathering.itm.miun.se/fritids.survey>
Användarnamn: N
Lösenord: ute

vjuer och studier av olika dokument utifrån olika grupper, frågeställningar och geografiska områden.

Programmets referensgrupp har gett värdefulla synpunkter under arbetets gång. Finansieringen har i huvudsak kommit från Naturvårdsverket, men för genomförandet av enkätundersökningen har även Sveaskog bidragit ekonomiskt. Samtliga forskare i Friluftsliv i förändring har bidragit med underlag till texterna i denna rapport.

En redaktionsgrupp bestående av Peter Fredman, Ulla Romild, Sven-Erik Karlsson och Klas Sandell har planerat och sammanställt innehållet. Statistiska beräkningar för tabeller och figurer är gjorda av Ulla Romild som också tagit fram samtliga diagram medan Lena Ernerfeldt Burman har ansvarat för rapportens layout.

Så gick undersökningen till

Saxat ur det följebrev som gick ut tillsammans med frågeformuläret i det första utskicket i oktober 2007 kan vi läsa;

"Hej

Du ingår i ett slumpmässigt urval av personer bosatta i Sverige som får denna postenkät där vi ställer frågor om aktiviteter och upplevelser i naturen under din fritid.

Sverige är ett land rikt på naturtillgångar som kan användas på många olika sätt. Utomhusaktiviteter på fritiden är för många människor viktiga inslag till vardags, under helger eller längre ledigheter – för andra har det mindre betydelse. Vår forskning ska öka kunskapen om detta. Det är därför viktigt att så många som möjligt svarar. Alla svar är lika viktiga!" ...

I denna rapport redovisas många av svaren från de 1792 svenskar som besvarade enkäten under perioden oktober 2007 till januari 2008. Arbetet med att planera undersökningen och utforma frågeformuläret påbörjades direkt vid programmets start hösten 2006, och intensifierades under våren 2007.

En studie om fritidsaktiviteter och naturupplevelser

Enkätundersökningen *Friluftsliv 07* som ligger till grund för denna rapport är planerad och genomförd gemensamt av forskarna i forskningsprogrammet *Friluftsliv i förändring*. I rapporten redovisas resultaten översiktligt fråga för fråga i huvudsak utan hänsyn till olika bakomliggande variabler. Enkätmaterialet kommer naturligtvis att analyseras vidare och ligga till grund för ett stort antal kommande publikationer under programperioden som sträcker sig fram till hösten 2012. Nya artiklar, rapporter, böcker mm som bygger på enkätmaterialet kommer successivt att annonseras på programmet hemsida och olika fördjupningsstudier kommer att göras med hjälp av t.ex. inter-

På försommaren 2007 testades formuläret på cirka 20 försökspersoner som fick fylla i formuläret och därefter redovisa hur de tolkat de olika frågorna, ange vilka frågor som var svåra att fylla i etc. Vi kunde då konstatera att det tog 30-60 minuter att besvara enkäten. Efter korrigeringar gick formuläret ut i augusti 2007 till 50 svenskar som valdes ut från adressregistret i Eniro (www.eniro.se). Personerna slumpades utifrån telefonnummer och begynnelsebokstav på efternamn. Utifrån 16 inkomna svar gjordes sedan de sista justeringarna av frågeformuläret innan det togs i bruk för den riktiga undersökningen.

Det slutliga frågeformuläret skickades till 4700 svenskar i åldrarna 18-75 år som valts ut med obundet slumpmässigt urval från Statens personadressregister SPAR, där alla som är folkbokförda i Sverige finns med. Vår urvalsgrupp hade därmed samma ålders-, köns- och geografiska fördelning som alla svenskar i den aktuella åldersgruppen. För att få så många som möjligt att svara skickade vi först ut ett informationskort om den kommande enkäten.

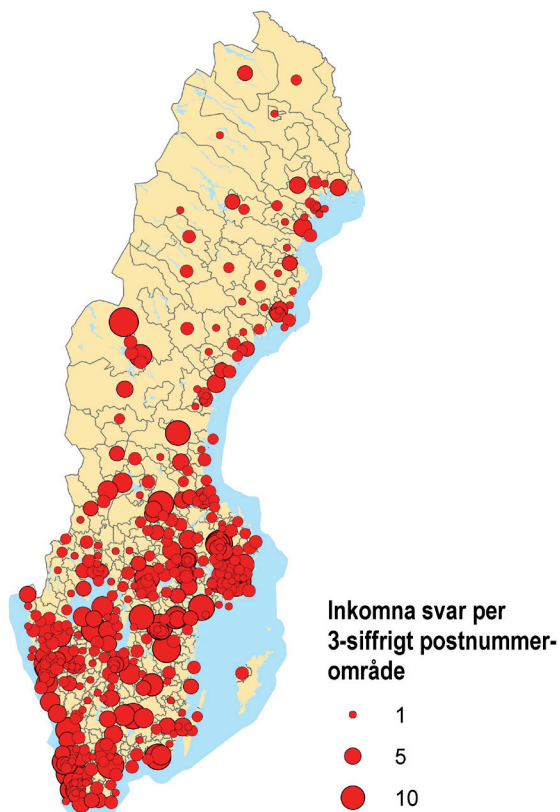
Första utskicket med frågeformuläret gjordes i oktober 2007. De som sedan inte svarade fick först ett påminnelsekort, sedan upp till två påminnelsebrev, varje gång med ett nytt frågeformulär. Det gick också att besvara enkäten via Internet (istället för att fylla i och skicka in en pappersenkät), men denna möjlighet användes bara av 40 personer. I slutet av insamlingsperioden (januari 2008) ringde vi upp 644 av dem som ännu inte svarat för att dels påminna och uppmuntra till svar, dels göra en uppföljning av orsaker till att inte ha svarat (se avsnittet nedan om bortfall). Den slutliga svarsfrekvensen, sedan vi räknat bort returerna på fel adress, sjukdom och liknande, blev 40 %.

Enkäten bestod av 19 sidor med totalt 55 frågor, varav många frågor hade flera delfrågor (enkäten i sin helhet finns i slutet av rapporten). Sett till samtliga frågor (inklusive delfrågor) hade drygt hälften (52 %) besvarats av minst 95 % av de svarande. Endast tre frågor hoppades över av mer än 10 % av de svarande.

De frågor som hade högst bortfall var fråga 15, 42 och 53. Fråga 15 var en hypotetisk fråga om var man i framtiden vill ägna sig åt utomhusaktiviteter, fråga 42 var den tredje av tre likadana frågeblock om syn på först friluftsliv, sedan motion ute och sist, som tredje område, turistanvändning i naturen. Fråga 53 slutligen var en öppen fråga om vilka utgifter man haft för friluftaktiviteter de senaste 12 månaderna.

Flera av frågorna i enkäten omfattade en tidsperiod om 12 månader (deltagande i olika utomhusaktiviteter, besök i naturområden m m). Det ger den fördelen att aktiviteter som är säsongsbetonade och utövas bara delar av året omfattas av frågan. Samtidigt kan det vara svårt för de svarande att helt säkert minnas i vilken utsträckning man utövat olika aktiviteter och besökt olika områden upp till ett år bakåt i tiden, vilket naturligtvis utgör en svaghet i den valda metoden. Det kan också finnas en viss risk att resultaten från enkäten påverkas av tidpunkten (årstiden) då frågorna ställs (oktober till januari i detta fall), såtillvida att svaren för aktiviteter eller besök de svarande mer nyligen ägnat sig åt blir mer tillförlitliga än för aktiviteter eller besök längre tillbaka i tiden. Dessa svagheter är emellertid inget unikt för denna undersökning, och genom en uppföljande Internet-enkät kommer vi att ställa liknande frågor till ett urval av de svarande med så kallad "last-visit" teknik som innebär att tidsperioden krymper till de senaste två månaderna samt det senaste besöket. Resultaten från denna undersökning beräknas bli tillgängliga under år 2009.

Kommande karta över Sverige illustrerar hur inkomna svar fördelar sig över riket (beräknat på postnummerområden).

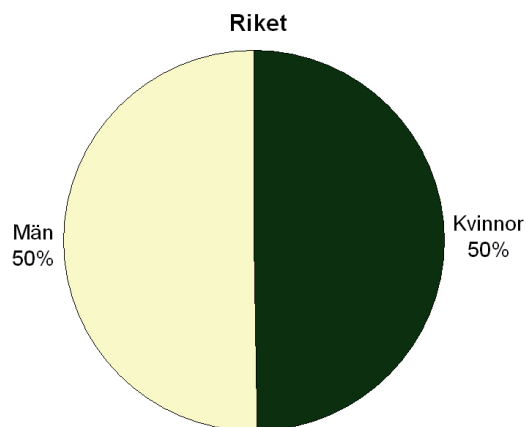
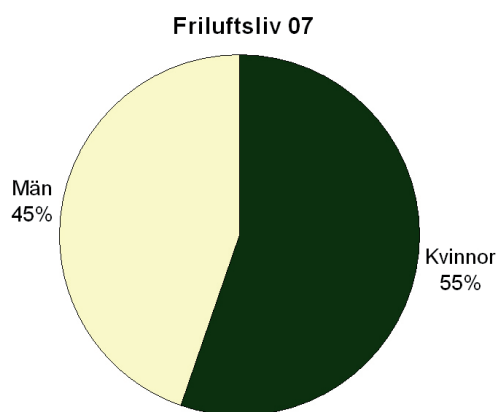

Svarens fördelning över riket baserat på postnummerområden (fråga 47).

I de flesta typer av undersökningar finns som regel ett antal personer som av olika skäl väljer att inte medverka. Om dessa skiljer sig mycket från de som medverkar i undersökningen riskerar man att få avvikelser i datamaterialet i förhållande till den befolkningsgrupp undersökningen har för avsikt att studera (i vårt fall Sveriges befolkning i åldersintervallet 18-75 år). Det finns olika sätt att ta reda på huruvida det föreligger dylika avvikelser – dels kan man jämföra socioekonomiska faktorer (ålder, kön, inkomst mm) mellan de svarande och den studerade befolkningen, dels kan man göra en bortfallsstudie genom att intervjua personer som inte medverkade i undersökningen. Vi redovisar här båda metoderna.

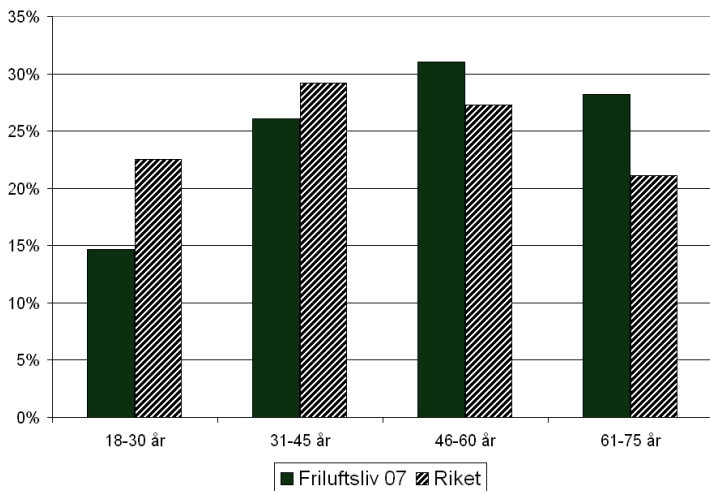
Beskrivning av de som medverkade i undersökningen

Vi kommer här att presentera de som besvarat frågeformuläret och hur de representerar den svenska befolkningen i de olika socioekonomiska kategorier vi indelat våra svarande i utifrån de frågor vi ställt om deras respektive bakgrund. För det första kan vi konstatera när det gäller kön, att kvinnorna utgör 55 % av de svarande, vilket visar att kvinnorna är något överrepresenterade i undersökningen, eftersom de utgör cirka 50 % av den svenska befolkningen som helhet.

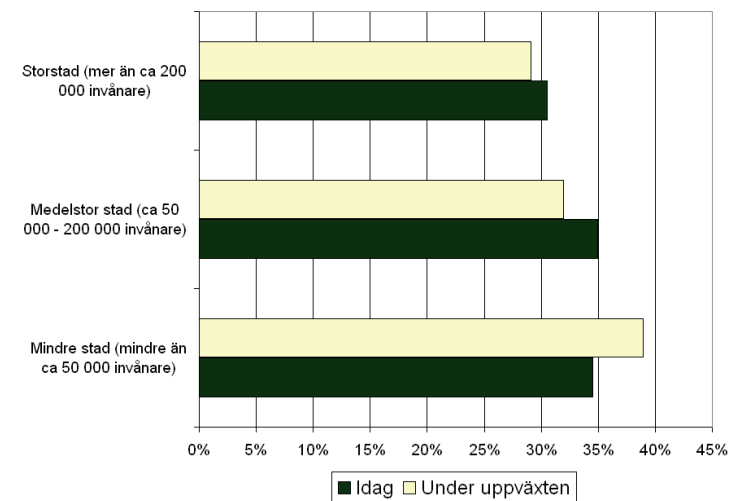
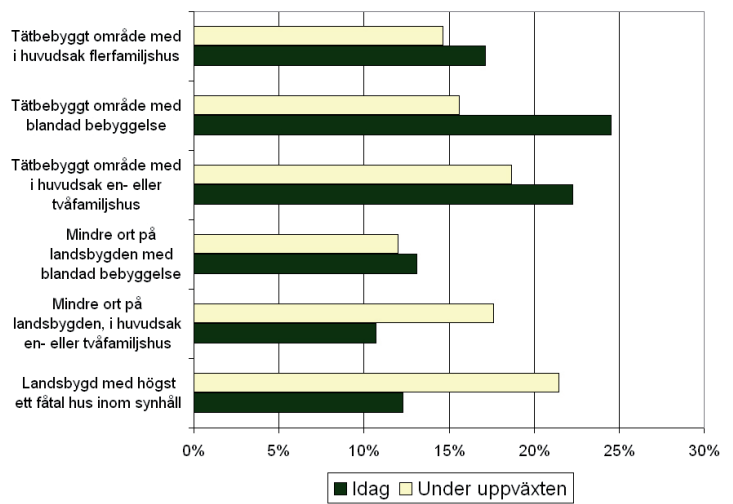
Andelen män och kvinnor i vår undersökning samt riket som helhet (fråga 1).

De svarandes åldersfördelning visas i nedanstående diagram. Som framgår av diagrammet är det förhållandevis många äldre bland de svarande, 59 % av dessa är äldre än 45 år. Detta innebär att de svarande är äldre än motsvarande kategori svenskar. Svenskarna i åldrarna över 18 år till och med 75 år är 48 %. Hur stora skillnaderna är i våra olika ålderskategorier framgår av diagrammet. Den största skillnaden återfinns i den yngre ålderskategorin, vilket visar att bortfallet är störst i denna kategori. Att få in enkätsvar från de yngre, framförallt från yngre män, har blivit ett allt större problem i allt fler undersökningar under senare tid (Qvist, 2000).

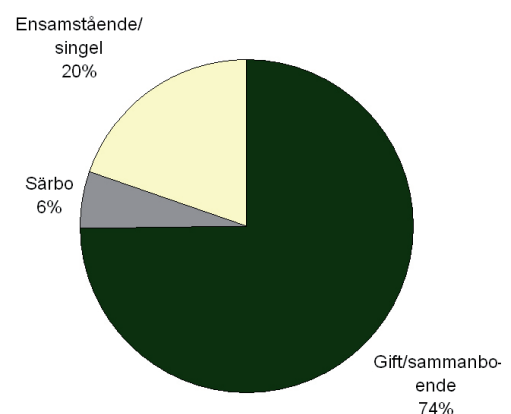
Åldersfördelningen hos de svarande samt riket som helhet (fråga 2).

Tittar vi på bostadsort så bor 64 % av de svarande i tätbebyggt område, vilka är fördelade i ungefär lika stora andelar i mindre, medelstora och stora städer som framgår av kommande två diagram. På frågan var de svarande växte upp visar resultatet att i grova drag hälften av de svarande vuxit upp på landsbygden. Jämför vi resultaten beträffande nuvarande bostadsort och bostadsort under uppväxt får vi en illustration på den s.k. urbaniseringen, nämligen att allt fler bor i städer nu än tidigare. Något som sannolikt får betydelse för människors naturumgänge, intresse och möjligheter att utöva friluftsliv.

De svarandes bostadsort (fråga 3a och b) samt bostadsort under uppväxten (fråga 8a och b).

På frågan om civilstånd och föräldraskap har vi fått de svarsfördelningar som nedanstående diagram visar, dvs. att cirka tre fjärdedelar är gifta eller sammanboende, 20 % singel och 6 % särbo.

De svarandes civilstånd (fråga 48).

Cirka 40 % av de svarande bor i hushåll där det också bor barn. Bland dem som har barn är det ca 30 % som har små barn under 6 år. I riket är den andelen 40 % vilket ytterligare bekräftar att de svarande är äldre än motsvarande svenska befolkning.

Barn i ålder	Antal av de svarande	Andel av de svarande
0-5 år	201	11 %
6-12 år	221	12 %
13-18 år	290	16 %

Anta och andel av de svarande som bor i ett hushåll med barn (fråga 49).

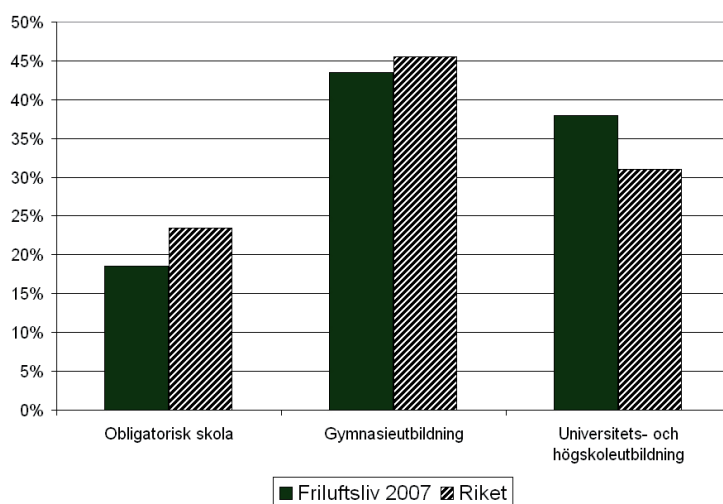
På frågan om hushållets sammanlagda disponibla inkomst per månad (efter skatt men inklusive ev. bidrag) har vi fått följande svarsfördelning. Som framgår av tabellen ligger tyngdpunkten i intervallen 10 000 – 20 000 kr samt 21 000 – 30 000 kr per månad. Medianen ligger i det senare intervallet.

Hushållets sammanlagda disponibla inkomst per månad	Antal	Procent
Lägre än 10 000 kr	171	9,9%
10 000 - 20 000 kr	484	28,0%
21 000 - 30 000 kr	481	27,9%
31 000 - 40 000 kr	345	20,0%
41 000 - 50 000 kr	164	9,5%
51 000 - 60 000 kr	39	2,3%
61 000 - 70 000 kr	23	1,3%
Mer än 70 000 kr	20	1,2%
Totalt	1727	100,0%

De svarandes disponibla inkomst (fråga 52; kr/månad för hushållet).

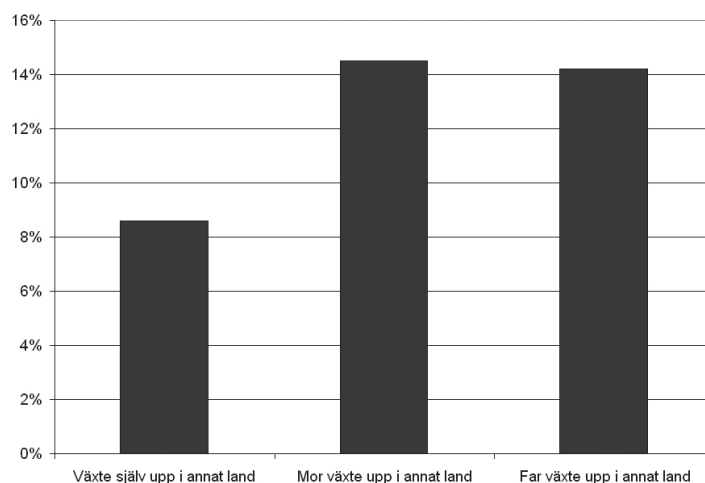
De svarandes utbildningsnivå framgår av kommande diagram. Bland de svarande har 19 % enbart obligatorisk skola, 44 % gymnasieutbildning samt 38 % universitets- eller högskoleutbildning. Detta innebär att vår svarandegrupp har högre utbildning än motsvarande grupp svenskar. Hur stora skillnaderna är när det gäller de olika

utbildningsnivåerna redovisas också i diagrammet. Notera att det är på de lägre och högre utbildningsnivåerna som skillnaderna är mest framträdande.

De svarandes utbildningsnivå (fråga 51).

Den avslutande bakgrundsvariabeln som vi redovisar är de svarandes och deras föräldrars nationella ursprung. Av kommande diagram nedan framgår att 9 % svarar att de växte upp i ett annat land, 15 % svarar att modern växte upp i ett annat land, samt ungefär lika stor andel, 14 %, att fadern växte upp i ett annat land. De flesta av de invandrande tycks komma från övriga Norden, främst Finland. I jämförelse med den nationella statistiken för åldersgruppen 18 – 75 år där 19 % har utländsk härkomst (om man själv eller någon av föräldrarna är född utomlands) ligger vår andel, 17 % med samma definition relativt nära.

De svarandes, och deras föräldrars, nationella ursprung (fråga 9).

Som framgår av den beskrivande genomgången av svarandegruppens socioekonomiska bakgrund så skiljer sig denna i några avseenden från svenskar i allmänhet i samma åldersintervall. Vår undersökning har en högre andel kvinnor, äldre och högutbildade jämfört med svenska befolkningen i motsvarande åldersintervall. Detta är naturligtvis faktorer som man bör vara medveten om vid tolkningen av resultaten från undersökningen, och det är därför också viktigt att få bättre kunskap om den grupp som inte besvarade frågeformuläret.

Vilka svarade inte?

Drygt en vecka efter den sista brevpåminnelsen (januari 2008) kontaktades per telefon 644 personer som inte svarat på postenkäten. Telefonnummer (både fast och mobil) erhöles genom sökningar på Eniro (www.eniro.se). Syftet med telefonintervjuerna var dels att påminna om enkäten, dels att ta reda på orsakerna till varför svaren uteblev. Av 644 personer som intervjuades svarade 23 % att de hade för avsikt att besvara enkäten, övriga deltog i bortfallsstudien. De vanligaste orsakerna till att svaret uteblev redovisas i nedanstående tabell.

	Andel av männen	Andel av kvinnorna	Andel totalt
Har inte haft tid att fylla i frågeformuläret	31 %	30 %	31 %
Har inte haft lust att fylla i frågeformuläret	23 %	20 %	22 %
För långt frågeformulär och/eller för komplicerade frågor	13 %	21 %	16 %
Påstår sig inte ha fått någon enkät	13 %	4 %	9 %
Har glömt bort att fylla i/sända in formuläret	6 %	8 %	7 %
Är inte intresserad av friluftsliv	4 %	3 %	4 %
Svarar i princip aldrig på några frågeformulär	3 %	3 %	3 %
Språkproblem	2 %	1 %	1 %
Annat	5 %	8 %	6 %

Orsaker till att inte besvara postenkäten.

Vanligaste orsaken är att man inte haft tid att besvara formuläret (cirka 30 % anger detta alternativ). Drygt 20 % hade inte lust att svara. Formuläret ansågs för långt eller komplicerat av 16 %, medan 10 % ansåg sig inte ha fått någon enkät och 7 % hade glömt bort att fylla i den. Sammantaget innebär detta att ointresse för friluftsliv sannolikt inte utgör ett huvudargument för att inte medverka, vilket är positivt för undersökningens tillförlitlighet. På den direkta frågan säger endast 4 % att de låtit bli att besvara enkäten på grund av ointresse för friluftsliv.

Värt att notera i sammanhanget är skillnader mellan män och kvinnor i bortfallsstudien. Kvinnor anser i högre grad att formuläret var för långt och komplicerat medan männen i högre grad uppger att de inte fått någon enkät. Att inte ha lust att svara var vanligast bland de äldsta (65 år eller äldre) där 38 % uppgav detta som orsak, medan andelen som sade sig inte ha tid var störst i gruppen 30-39 år där det var 40 % som svarade så.

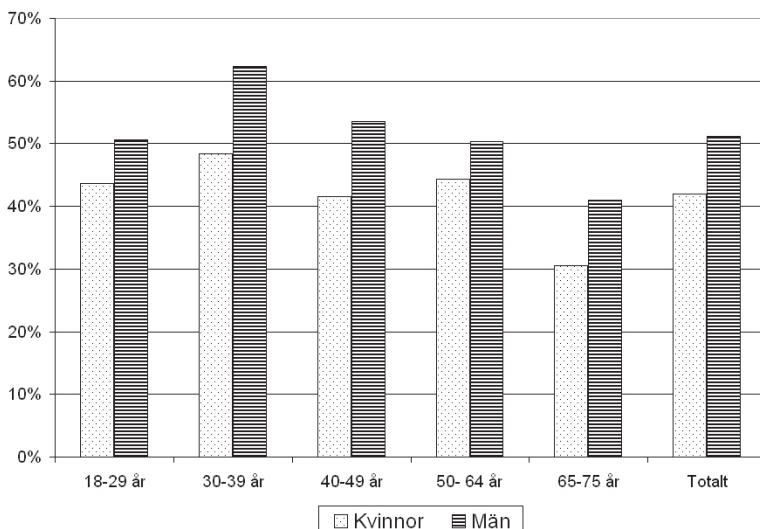
Vi undersökte också eventuella skillnader mellan å ena sidan de som besvarat enkäten och å andra sidan de som deltog i telefonintervjuerna vilka alltså får representera bortfallet. Resultaten visar att medelåldern och andelen kvinnor var lägre i bortfallsgruppen. Däremot var den geografiska fördelningen över riket relativt lika liksom andelen med utländsk härkomst.

	Friluftsliv 07	Bortfallsgruppen
Är mycket ofta ute i naturen på helger	33 %	22 %
Har strövat i skog och mark mer än 20 ggr de senaste 12 månaderna	36 %	38 %
Har tillgång till vandringskängor	46 %	56 %

Skillnader mellan de som svarat på postenkäten och de som deltog i bortfallsstudien.

Sett till utövande av olika aktiviteter så var andelen som strövar i skog och mark ungefär lika stor i båda grupperna, det var mer vanligt att vara ute i naturen bland de som besvarat enkäten medan det var mer vanligt att ha tillgång till vandringskängor i bortfallsgruppen. Det senare kan delvis ha att göra med skillnader i ålder och kön mellan grupperna.

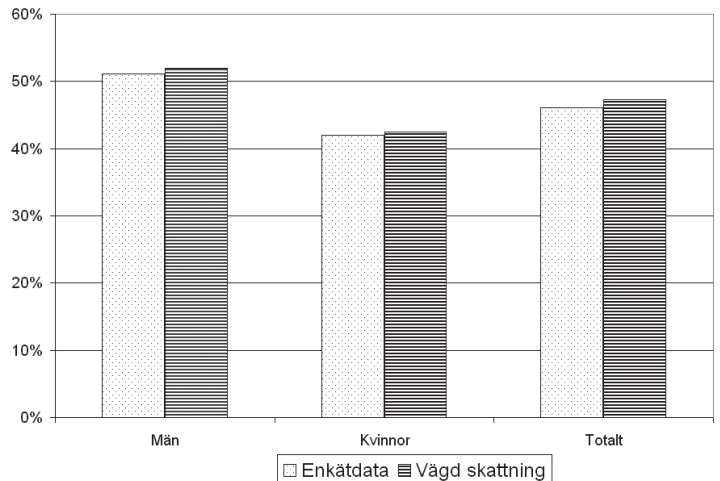
För frågor där svaren skiljer sig åt mellan män och kvinnor och i olika åldersgrupper får vi förvänta oss viss skevhet i svaren som beror på att vi har stort bortfall främst bland yngre och män. Frågan man då bör ställa sig är hur stort felet är? För att illustrera detta viktade vi svaren för tillgång till vandringskängor efter kön och ålder i riket eftersom detta är en fråga där det är stor skillnad mellan olika ålderskategorier och mellan män och kvinnor. Totalt är det 46 % som uppgett att de har tillgång till vandringskängor, men andelen varierar mellan 30 och 62 % om man tittar på män och kvinnor i olika åldersgrupper.

Andel som uppger att de har vandringskängor (fråga 55), redovisat för män och kvinnor i olika åldersgrupper.

Vi väjde ihop svaren för de olika åldersgrupperna enligt de andelar som gäller i hela befolkningen så att övervikten av äldre personer inte skulle påverka den totala andelen. Sedan vi viktat svaren för att ha tillgång till vandringskängor för män, kvinnor samt för alla enligt fördelningen i hela svenska folket blev de beräknade andelarna något annor-

lunda. Skillnaden är ungefär en procentenhet, vilket motsvarar slumpvariationen vid undersökningar med nästan 2000 svarande. När det gäller den totala andelen som har tillgång till vandringskängor var det 46,1 % i vår undersökning medan andelen i befolkningen är beräknad till 47,3 %.

Jämförelse mellan enkätdata och viktad skattning av andelar som har vandringskängor (fråga 55).

Resultaten i vår undersökning ska alltså ses som ungefärliga beskrivningar av svenskarnas friluftsliv och naturupplevelser eftersom det är en stickprovsundersökning och det finns vissa olikheter i sammansättningen mellan dem som har svarat och hela svenska folket. Vår bedömning är dock sammantaget att resultaten i stort sett ger en god bild av nuläget när det gäller svenskarnas friluftsliv och naturupplevelser i åldrarna 18-75 år. Som vi visar ovan ger skillnader mellan de som svarat och inte svarat upphov till vissa avvikelser, men när det gäller den totala bilden är det ganska små differenser. Som alltid när det gäller urvalsundersökningar ska resultaten ses som en ungefärlig bild för den population de gäller.

Friluftsliv i förändring

WWW.FRILUFTSFORSKNING.SE

Friluftsliv i förändring är ett forskningsprogram med uppgift att skapa och kommunicera forskningsbaserad kunskap om friluftsliv och naturturism i Sverige. Programmet finansieras av Naturvårdsverket, som har gett turismforskningsinstitutet ETOUR vid Mittuniversitetet uppdraget att leda verksamheten, där även Karlstads-, Göteborgs-, Örebro- och Umeå universitet, Blekinge Tekniska Högskola samt Sveriges lantbruksuniversitet ingår. I rapportserien från Friluftsliv i förändring presenterar vi resultat från forskningen. Samtliga rapporter finns nedladdningsbara på: www.friluftsforskning.se

Friluftsliv i förändring • SE- 831 25 Östersund • Tel: 063 - 19 58 08 • Fax: 063 - 19 58 10 • info@friluftsforskning.se